

La premsa

Àmbit de la Comunicació

SUMARI

ORGANITZACIÓ DELS MÒDULS I LES UNITATS	7
INTRODUCCIÓ	9
PUNT DE PARTIDA	11
UNITAT 1 EL TEXT PERIODÍSTIC: LA NOTÍCIA	
QUÈ APRENDRÀS?	15
CONTINGUTS	17
ACTIVITATS D'APRENTATGE	25
ACTIVITATS D'AVUACIÓ	29
SOLUCIONS DE LES ACTIVITATS D'APRENTATGE	31
SOLUCIONS DE LES ACTIVITATS D'AVUACIÓ	35
QUÈ HAS TREBALLAT?	37
COM HO PORTO?	39
UNITAT 2 ELS GÈNERES PERIODÍSTICS	
QUÈ APRENDRÀS?	43
CONTINGUTS	45
ACTIVITATS D'APRENTATGE	59
ACTIVITATS D'AVUACIÓ	67
SOLUCIONS DE LES ACTIVITATS D'APRENTATGE	73
SOLUCIONS DE LES ACTIVITATS D'AVUACIÓ	77
QUÈ HAS TREBALLAT?	81
COM HO PORTO?	83
UNITAT 3 LES CLAUS DE LA REDACCIÓ PERIODÍSTICA	
QUÈ APRENDRÀS?	87
CONTINGUTS	89
ACTIVITATS D'APRENTATGE	99
ACTIVITATS D'AVUACIÓ	107
SOLUCIONS DE LES ACTIVITATS D'APRENTATGE	113
SOLUCIONS DE LES ACTIVITATS D'AVUACIÓ	117
QUÈ HAS TREBALLAT?	121
COM HO PORTO?	123

A l'inici del **mòdul** trobaràs sempre dos apartats:

Introducció al mòdul

És la presentació del mòdul i s'hi explica en quin nivell es troba, si és comú o opcional i en quines unitats es divideix (Unitat 1: El text periodístic, Unitat 2...). També hi trobaràs un quadre amb els continguts de cada unitat.

Punt de partida

Situa i fa reflexionar sobre els aspectes que es treballaran en el mòdul. Serveix per preguntar-te què saps sobre el tema que es tractarà abans de començar les unitats.

Cada **unitat** didàctica està estructurada en:

Què aprendràs?

Són els objectius que es treballaran en la unitat i que al final hauràs d'haver assolit. Inclou també l'apartat **Com ho trobaràs?**, on hi ha els continguts de la unitat.

Bloc de continguts

1. **PER APRENDRE:** Continguts relacionats amb el tema central de la unitat.
2. **LLENGUA I SOCIETAT:** Continguts que relacionen el tema central de la unitat amb continguts lingüístics i sociolingüístics.
3. **GRAMÀTICA:** Aspectes relacionats amb l'ortografia, la morfologia i la sintaxi que són necessaris per treballar el tema central de la unitat.
Les explicacions que fan referència a la gramàtica i a l'ortografia castellana s'han escrit en aquesta llengua i van precedides al començament pel símbol ▼ i finalitzen amb el símbol ▲.
4. **LÈXIC:** Continguts i estratègies per aplicar i millorar la comprensió i producció de les paraules i el seu significat.

Bloc d'activitats

ACTIVITATS D'APRENTATGE: Contenen activitats per practicar els continguts explicats en el bloc de continguts. Les activitats d'aprenentatge estan separades pels mateixos apartats del bloc de continguts (*Per aprendre, Llengua i societat, Gramàtica i Lèxic*).

ACTIVITATS D'AVUACIÓ: Són activitats que engloben tots els aspectes que s'han treballat en la unitat i representen la consolidació dels objectius plantejats al principi d'aquesta.

Bloc de solucions

SOLUCIONS DE LES ACTIVITATS D'APRENTATGE: Són les respostes de les activitats d'aprenentatge.

SOLUCIONS DE LES ACTIVITATS D'AVUACIÓ: Són les respostes de les activitats d'avaluació.

Com ho porto?

És un quadre d'autoavaluació que indica si s'han assolit els objectius de la unitat en relació amb les activitats.

Què has treballat?

És un mapa conceptual que resumeix els continguts que s'han estudiat en la unitat, serveix per recordar breument tot el que s'ha après.

El mòdul que tens a les mans es titula *La premsa* i és el primer mòdul del primer nivell de l'àmbit de la comunicació del GES.

MÒDULS COMUNS	
1. La premsa 2. Comprensió oral 3. Textos escrits 4. Llegir per...	Nivell 1
5. Temes i mites 6. Lectura de la imatge 7. Comentari de textos no literaris	Nivell 2
8. Teatre 9. Club del llibre 10. Cinefòrum	Nivell 3

Aquest mòdul està format per tres unitats didàctiques:

Unitat 1 El text periodístic: la notícia

Unitat 2 Els gèneres periodístics

Unitat 3 Les claus de la redacció periodística

Quadre de continguts **MÒDUL 01 LA PREMSA**

	Unitat 1	Unitat 2	Unitat 3
Per aprendre	El llenguatge periodístic. La notícia. Estructura. Lectura i comprensió de notícies breus.	Gèneres periodístics. Seccions del diari.	El llenguatge periodístic.
Llengua i societat	La comunicació humana. Llenguatge verbal / no verbal.	Elements bàsics de la comunicació.	Funcions del llenguatge.
Gramàtica	Introducció a la gramàtica. Sons i grafies. L'alfabet. La síl·laba.	La producció dels sons. Sons vocàlics.	Sons consonàntics. El diftong i el hiat. L'accentuació. El substantiu.
Lèxic	El diccionari. Parts. Pràctiques de recerca.	Tipus de diccionari.	L'entrada de diccionari. Les abreviatures i les accepcions.

Per començar el mòdul et presentem una bateria de preguntes per introduir-te als continguts que hi trobaràs. D'aquesta manera podràs veure què saps sobre el tema.

Marca amb una creueta segons el que sàpigues:

Abans de començar el mòdul...	Em sona	Em sembla que ho sé	Ho sabria explicar
Sé llegir i entendre textos periodístics breus?			
Sé trobar les idees principals i secundàries d'un text periodístic?			
Sé quins gèneres periodístics hi ha?			
Sé quines característiques té cada gènere periodístic?			
Sé quines seccions té un diari?			
Sé redactar textos periodístics utilitzant el llenguatge adequat?			
Sé en què consisteix l'acte de la comunicació?			
Sé quins són els elements que intervenen en la comunicació?			
Sé si la comunicació humana és igual a la comunicació animal?			
Sé què és el llenguatge?			

Abans de començar el mòdul...	Em sona	Em sembla que ho sé	Ho sabria explicar
Sé distingir el llenguatge verbal del llenguatge no verbal?			
Sé quines són les funcions del llenguatge?			
Sé l'alfabet català i castellà?			
Sé distingir un so d'una grafia?			
Sé quins sons vocàlics hi ha en català i en castellà?			
Sé distingir sons sords i sons sonors?			
Sé separar síl·labes i reconèixer quines són tòniques o àtones?			
Sé reconèixer diftongs i hiats?			
Sé accentuar paraules en català i en castellà?			
Sé reconèixer substantius i canviar-ne el gènere i el nombre?			
Sé com és un diccionari per dins?			
Sé buscar paraules al diccionari?			
Sé quins tipus de diccionaris hi ha?			

Unitat 1

13

EL TEXT PERIODÍSTIC: LA NOTÍCIA

UNITAT 1 EL TEXT PERIODÍSTIC: LA NOTÍCIA

Comunicació 1. LA PREMSA

QUÈ APRENDRÀS?

Durant aquesta unitat aniràs descobrint com són els textos periodístics que trobem en la nostra vida quotidiana. D'aquesta manera, al final de la unitat, podràs:

- Llegir i comprendre textos periodístics senzills.
- Reconèixer les característiques bàsiques d'una notícia de premsa.
- Diferenciar el llenguatge verbal del llenguatge no verbal.
- Conèixer l'alfabet català i castellà.
- Distingir els sons de les grafies i identificar-ne les correspondències.
- Saber com és un diccionari per dins.
- Fer ús del diccionari.
- Separar síl·labes i identificar la síl·laba tònica.
- Valorar la importància de la comunicació humana i el paper que hi té el llenguatge.

COM HO TROBARÀS?

PER APRENDRE

- Les claus del llenguatge periodístic
- La notícia: les sis preguntes
- La piràmide invertida
- Com s'estructura la notícia? El titular, l'entradeta i el cos

LLENGUA I SOCIETAT

- La comunicació humana i la comunicació animal
- El llenguatge
- El llenguatge verbal i el llenguatge no verbal

GRAMÀTICA

- Introducció a la gramàtica: fonètica, ortografia, morfologia, sintaxi i lèxic
- Sons i grafies
- L'alfabet
- La síl·laba. síl·laba tònica i síl·laba àtona
- Monosíl·labs i polisíl·labs
- Dígrafs

LÈXIC

- El diccionari
- Com és un diccionari per dins? Encapçalament, definició, accepcions, abreviatures i exemples d'ús

1. PER APRENDRE

Les claus del llenguatge periodístic

El missatge d'aquest text és senzill, permet una lectura fàcil i una comprensió correcta sense esforç. Es tracta d'una notícia apareguda en un diari, llegeix-la:

Lleida quasi esgota els guants i les bufandes

Els comerços de Lleida han venut a dojo roba d'abric durant aquest cap de setmana a tots aquells compradors que el fred i la neu ha agafat per sorpresa. Els establiments gairebé han esgotat tota mena de guants, bufandes i barrets.

(Avui, 17.12.01)

a *dojo*: en abundància.

L'objectiu del text periodístic és informar i, per això, els mitjans de comunicació escrita utilitzen un llenguatge entenedor per a tothom. El llenguatge periodístic és clar i concís¹. D'altra banda, la brevetat o l'economia lingüística –donar tota la informació amb poques paraules– és un principi important en la premsa escrita.

La notícia: les sis preguntes

La notícia és un text narratiu breu que explica un fet d'actualitat, generalment d'una manera objectiva, és a dir, que no permet interpretacions diferents.

La finalitat de la notícia és donar informació i les dades que conté responen a aquestes sis preguntes:

Qui?	El protagonista de la notícia.
Què?	El fet.
Quan?	El moment en què s'ha produït el fet.
On?	El lloc on se situa el fet.
Per què?	El motiu de la notícia.
Com?	Les circumstàncies i la manera com ha passat el fet.

Fixa't en aquest quadre. Hi apareixen les respostes a les sis preguntes bàsiques, aplicades a la notícia anterior:

Qui?	Els comerços.
Què?	Han esgotat guants, bufandes i barrets.
Quan?	Aquest cap de setmana.
On?	A la ciutat de Lleida.
Per què?	Per l'arribada del fred i la neu.
Com?	El fred ha agafat per sorpresa els compradors.

¹ Concís: expressat únicament amb les paraules necessàries.

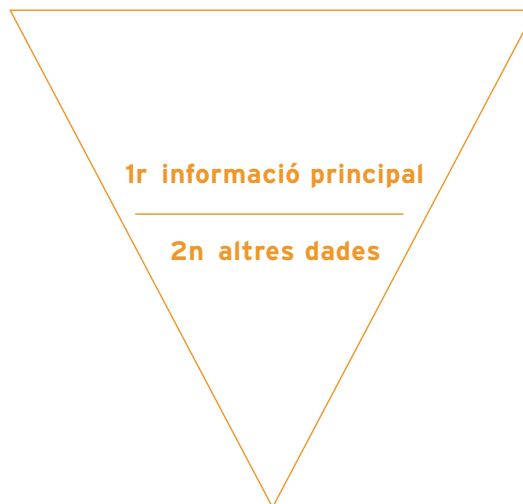
16 La piràmide invertida

Dos elements condicionen la redacció d'una notícia:

- l'espai disponible en el diari per publicar-la.
- la necessitat de cridar l'atenció del lector i permetre-li una lectura fàcil.

El periodista selecciona les dades més importants sobre un esdeveniment i les organitza per ordre d'importància. Redacta les dades de més interès al començament de la notícia per cridar l'atenció del lector. Les dades secundàries, en canvi, s'organitzen a continuació, en ordre decreixent segons la seva importància. En periodisme modern es diu que una notícia adopta la forma d'una piràmide invertida: la informació rellevant es redacta al principi i les dades secundàries després.

LA PIRÀMIDE INVERTIDA

Com s'estructura la notícia?

L'estructura d'una notícia és la següent:

El titular: Consta del títol, que pot anar acompanyat d'un avanttítol (per introduir i situar la notícia en un context), o d'un subtítol (per completar la informació del títol).

El títol recull en poques paraules el contingut essencial de la notícia. L'extensió del títol varia segons la importància i la situació de la notícia en el diari o la revista. A la primera plana hi apareixen grans títols, molt breus i atractius. Aquests titulars contenen paraules que impacten, que reclamen l'atenció del lector i li permeten conèixer, fent un cop d'ull, el més important de la jornada.

El titular informatiu conté la síntesi, en una frase única, de la notícia.

L'entradeta (o *lead*): És el primer paràgraf destacat (normalment en negreta) de la notícia, que fa un resum dels fets més importants.

El cos: On s'expliquen els detalls referents a l'esdeveniment per ordre d'importància, amb l'objectiu d'informar el lector.

El cos de la notícia està dividit en fragments, separats per punts i a part. Aquests fragments són els paràgrafs. Els paràgrafs d'un text periodístic no són massa

Avanttítol

Títol

Entradeta

Cos

llargs i poden estar separats per titolets, que anuncien els diferents aspectes de la informació.

(Fes les activitats d'aprenentatge 1, 2 i 3)

2. LLENGUA I SOCIETAT

Introducció a la comunicació: la llengua com a element principal de la comunicació humana

La premsa és un dels mitjans de comunicació més utilitzats. Quan la llegim per informar-nos es produeix un procés comunicatiu. Els éssers humans han sentit des de sempre la necessitat d'explicar-se coses els uns als altres per tal de comunicar-se.

La **comunicació** és un procés pel qual un emissor i un receptor intercanvien informació. L'emissor envia un missatge que conté la informació desitjada a un receptor, el qual haurà de desxifrar el missatge per entendre'l.

No només intercanvien informació els humans. Els animals es comuniquen de diverses maneres: amb l'olor, el tacte, els gruny² o els gestos. Les abelles, per exemple, s'indiquen les unes a les altres on poden trobar aliment mitjançant una espècie de dansa i sembla que els dofins poden comunicar-se mitjançant sons. Ara bé, cap d'aquests sistemes de **comunicació animal** pot comparar-se amb la **comunicació humana**.

Els humans ens podem comunicar de moltes maneres. El llum d'un semàfor, una sirena, la creu verda d'una farmàcia, el riure d'un amic o una mirada ens poden transmetre molta informació, però per sobre de tot, els humans ens comuniquem amb el llenguatge. Qualsevol ésser humà pot desenvolupar el llenguatge a través d'una llengua determinada, la de l'entorn on es desenvolupin els primers anys de vida de l'individu (i si en l'entorn es parlen dues llengües o més, com a Catalunya, és fàcil que l'infant les aprengui totes sense problemes). Una llengua és un sistema de signes orals, representat habitualment de forma gràfica mitjançant l'escriptura, que utilitzen els membres d'una comunitat per comunicar-se. La llengua és, per tant, el mitjà de comunicació interpersonal més important. Però no és només això: una llengua també ens serveix per

² Gruny: xiscle que fan alguns animals.

organitzar i classificar el món, ja que amb la llengua donem nom a les coses que ens envolten, com els arbres, els cotxes, el carrer, etc. A més, la llengua ens serveix per comunicar-nos amb nosaltres mateixos quan pensem.

Però quan ens comuniquem oralment amb algú no utilitzem només la llengua, també existeix el que anomenem **llenguatge no verbal**. Amb aquest terme ens referim a tots aquells elements no lingüístics que ens permeten entendre un missatge oral. En realitat tots els sentits ens serveixen per a la comunicació. La vista ens serveix per interpretar fotografies, senyals de circulació o el llenguatge de signes; amb l'oïda percebem, a més dels sons de la llengua, les sirenes de les ambulàncies, el timbre de la porta o el so del telèfon; amb el tacte els cecs poden llegir textos mitjançant el codi Braille; les abraçades, els petons o les encaixades de mans també ens transmeten una determinada informació, i és habitual que certes olors i certs gustos ens transmetin records o sensacions.

(Fes les activitats d'aprenentatge 4 i 5)

3. GRAMÀTICA

Introducció a la gramàtica

La **gramàtica** és una disciplina que estudia tots els elements d'una llengua: sons, lletres, paraules, oracions... La gramàtica es divideix en: fonètica, ortografia, morfologia, sintaxi, lèxic i semàntica.

La **fonètica** s'ocupa de l'estudi dels sons que l'aparell fonador humà és capaç de produir.

L'**ortografia** estudia la representació escrita dels sons de la llengua.

La **morfologia** fa referència als tipus de paraules que existeixen pel que fa a la forma. S'agrupen en categories, com, per exemple, els substantius, els adjectius, els verbs...

La **sintaxi** analitza les funcions i les relacions que les paraules mantenen en una frase.

El **lèxic** estudia el conjunt dels mots d'una llengua i la **semàntica** s'ocupa d'establir-ne el significat.

Fonètica

Sons i grafies

Com hem vist, l'ortografia s'ocupa de les relacions que mantenen els sons i les grafies.

El **so** és allò que pronunciem quan parlem i en canvi la **grafia** és el que escrivim. La correspondència entre so i grafia no és exacta.

Vegem-ho.

El so [k] es representa amb les grafies:

- c: càn**t**ir
- q: quat**r**e
- k: kilowatt

La grafia **s** representa dos sons

- sord [s]: sac
- sonor [z]: casa

Fixem-nos en el fet que per a un so podem trobar més d'una grafia i que una mateixa grafia pot representar més d'un so. En aquests quadres podràs veure més casos com els que hem comentat. I també et servirà per fer un repàs de l'alfabet català.

Sons i grafies

Lletres	Nom	Sons	Exemples
a	a	[a] [ə]	carta, porta
b	be	[b]	boca
c	ce	[s] [k]	cel, cara
d	de	[d]	dol
e	e	[e] [ɛ] [ə]	neu, peu, home
f	efa	[f]	farina
g	ge	[ʒ] [g] [tʃ]	gerra, gos, desig
h	hac	∅	home
i	i	[i] [j]	fill, noia
j	jota	[ʒ]	joguina
k	ca	[k]	kiwi
l	ela	[l]	neula
m	ema	[m]	mare
n	ena	[n]	dona
o	o	[o] [ɔ] [u]	gota, cos, carro
p	pe	[p]	pare
q	cu	[k]	quilo
r	erra	[r] [r]	mare, roda
s	essa	[s] [z]	savi, cosa
t	te	[t]	teula
u	u	[u] [w]	just, quatre
v	ve baixa	[b] [v]	cavall
w	ve doble	[w]	waterpolo
x	ics, xeix	[ʃ] [[ks], [gz]]	xarop, taxi, examen
y	i grega	[j]	Nova York
z	zeta	[z]	zoo

variants gràfiques

La **ç** (ce trencada) és una variant de la **c**

La **ll** (ela geminada) i la **ll** són dos sons variants de la **l**

▼ Los sonidos y grafías del castellano son:

Sonido y grafía

Letras	Nombre	Sonido	Ejemplos
a	a	[a]	p alabra
b	be	[b]	b ata
c	ce	[θ], [k]	cielo, c uerpo
d	de	[d]	d inero
e	e	[e]	e lefante
f	efe	[f]	f amilia
g	ge	[g], [x]	g ato, g irafa
h	hache	∅	h ombre
i	i	[i]	m il
j	jota	[x]	j uez
k	ca	[k]	k ilo
l	ele	[l]	l irio
m	eme	[m]	m ujer
n	ene	[n]	n ube
ñ	eñe	[ɲ]	ni ño
o	o	[o]	cu o
p	pe	[p]	p adre
q	cu	[k]	q ueso
r	erre	[r] [r]	ca r a, r osa
s	ese	[s]	s ueño
t	te	[t]	t ejido
u	u	[u] [w]	u va, u estión
v	uve	[b]	v aca
w	uve doble	[w] [b]	w aterpolo, W agner
x	equis	[ks] [s]	ex amen, ex plorador
y	i griega	[y]	y odo
z	zeta	[θ]	z apato

En castellano, el grupo **ll** suena como [ʎ] (*llave*) y el grupo **ch** suena como [tʃ] (*coche*).

A vegades un so pot ser representat per dues grafies o lletres alhora. Aleshores parlem de **dígrafs**, per exemple: *pissarra*, *canya*, *lluna*.

La síl·laba

Els mots es componen de síl·labes. Una síl·laba és cada un dels cops de veu amb què pronunciem una paraula. Per exemple:

pa-pa-llo-na ar-ma-ri pop

El nucli de la síl·laba és la vocal, si no hi ha com a mínim una vocal, no hi ha síl·laba. Fixa't-hi:

trans-port a-me-ri-ca-na serp

Hi ha dos tipus de síl·labes:

- **Síl·laba tònica.** És la síl·laba de la paraula que es pronuncia amb més intensitat de veu, amb més força.
- **Síl·laba àtona.** La síl·laba que es pronuncia amb menys intensitat de veu.

Exemple: redactor re - dac - tor
àtona tònica

Saber fer la separació sil·làbica d'un mot et permetrà aplicar les normes d'accentuació que veurem més endavant, i també t'ajudarà a saber com s'ha de separar la paraula a fi de ratlla.

La manera més fàcil de fer la separació d'un mot en síl·labes és pronunciar-lo en veu alta lentament: tants cops de veu, tantes síl·labes.

Tenint en compte el nombre de síl·labes que tenen els mots, podem distingir:

- **Monosíl·labs:** mots que tenen una sola síl·laba. Ex. *sal, moll, del*
- **Polisíl·labs:** mots que tenen més d'una síl·laba. Ex. *abric, parada, entrenador*

Quan es fa la separació sil·làbica d'una paraula, hem de tenir present que hi ha dígrafs que se separen i d'altres que no se separen. Observa el quadre següent:

dígrafs

dígrafs que se separen en dues síl·labes

rr car-ro
ss ta-sa
ll pel-lí-cu-la
tj plat-ja
tg fet-ge
sc as-cen-sor
tx cot-xe
ix rei-xa

dígrafs que no se separen

ll pa-lla
ny ba-nye-ra
gu for-mi-gues
qu quin-qué
ig maig

En castellano no se separan los grupos **ch, ll, rr**, es decir, forman parte de una misma sílaba.

(Fes les activitats d'aprenentatge 6, 7, 8 i 9)

El diccionari

Un diccionari és un llibre que recull el significat de les paraules d'una llengua. Quan volem saber què vol dir o com s'escriu un mot, el busquem en un diccionari.

L'ús del diccionari permet ampliar el vocabulari, aclarir dubtes sobre el sentit de les paraules, conèixer la categoria gramatical del mot, veure exemples de l'ús de les paraules en frases fetes...

Com és un diccionari per dins?

Les paraules que apareixen al diccionari s'ordenen alfabèticament. Per buscar una paraula al diccionari s'ha de saber l'alfabet (el pots trobar en l'apartat de gramàtica d'aquesta mateixa unitat).

Cada paraula té una entrada al diccionari que consta de:

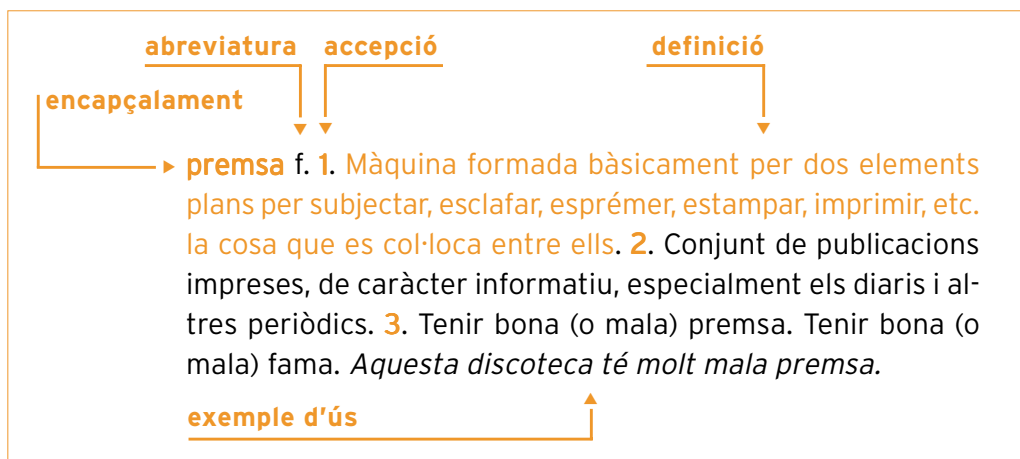
Encapçalament. S'escriu en negreta. Conté el mot i, si és un nom o un adjectiu, el seu femení. Hi ha un acord segons el qual els noms i adjectius tenen l'entrada amb la forma masculina, i els verbs en infinitiu.

Accepcions i definicions. Una paraula pot tenir un significat o més, els quals apareixen en el diccionari amb unes accepcions numerades seguides de les corresponents definicions.

Abreviatures. Són representacions gràfiques d'una paraula mitjançant alguna de les seves lletres. Amb les abreviatures se'ns dona informació sobre el mot que es defineix. Per saber el significat de les abreviatures cal mirar la llista d'abreviatures que hi ha a les primeres pàgines del diccionari. Ex. adj. adjectiu, f. femení, fig. sentit figurat...

Exemples d'ús de la paraula. Es proposen frases on apareix la paraula.

Exemple:

(Fes l'activitat d'aprenentatge 10)

Per poder veure com és un diccionari et recomanem que n'agafis un i el fullegis una mica. A més pots buscar la definició d'alguna paraula que t'interessi o que et provoqui curiositat.

PER APRENDRE

Activitat 1

Llegeix atentament aquesta notícia i respon les sis preguntes clau, per tal d'esbrinar-ne la informació bàsica:

Londres aplicarà un peatge als cotxes que vagin al centre

L'alcalde de Londres, Ken Livingstone, va anunciar ahir que està disposat a seguir amb la seva idea que tots els conductors que entrin al centre de la ciutat paguin un impost d'uns 8 euros entre les 7.00 i les 18.30 hores, com a mesura per acabar amb els embussos. Aquest anunci ha estat molt criticat pels conservadors, els quals han demanat al govern que paralitzi aquesta política de l'alcaldia, que està prevista que entri en vigor el febrer del 2003. [Europa Press]

(Avui, 27.2.02)

Qui?

Què?

Quan?

On?

Per què?

Com?

Activitat 2

Explica breument la funció de les parts d'una notícia:

Títol:

Entradeta:

Cos:

Activitat 3

A continuació tens tota la informació referent a un incendi ocorregut recentment. Ordena-la segons la seva importància i redacta una notícia breu:

- Un incendi cremava des de divendres passat a la zona d'Àreu (Pallars Sobirà).
- Els bombers de la Generalitat varen controlar l'incendi ahir a la tarda.
- L'incendi ha arrasat de 70 a 100 hectàrees aproximadament.
- Una desena de cotxes de bombers continuaran a la zona.
- S'ha d'evitar que el foc revifi³.
- El foc ha afectat una zona de pins vermells i avets centenaris.
- El foc es va declarar a causa de la negligència d'un pagès.

TÍTOL

COS

LLENGUA I SOCIETAT

Activitat 4

Quina et sembla que és la diferència principal entre comunicació animal i comunicació humana?

Activitat 5

Pensa quins elements de llenguatge no verbal poden aparèixer en una conversa quotidiana.

³ Revifar: fer adquirir vida o força de nou.

GRAMÀTICA

Activitat 6

Ordena alfabèticament les paraules de cada un dels grups següents:

- *silenci, marisc, injecció, rodona, cistell, prat, llibertat, aranya, nas, zero*
- *gespa, joguina, encant, herbari, trespeus, iogurt, xerrameca, bàrbar, bullir, orgull*
- *blavor, besavi, butllofa, bony, brutícia, bistec, batec*

Activitat 7

Amb els mots que et donem a continuació, canviant una sola lletra podràs obtenir una paraula de significat diferent: *moure, cap, boca, joc, gossa, serra, barca, cara, tela, cop*.

Exemple: moure: coure

Activitat 8

Fes el mateix amb paraules del castellà: *carro, rueda, camino, sueño, espejo, coche, nota, ron, vela, manta*.

Exemple: carro: tarro

Activitat 9

Separa les síl·labes d'aquestes paraules i escriu al costat si són monosíl·labs o polisíl·labs.

pernil

pols

ànec

ampolla

cos

nena

LÈXIC

Activitat 10

Aquí tens un fragment d'un diccionari.

safareig *m* **1.** Dipòsit fet de ciment, pedra, etc. per contenir aigua destinada a regar. **2.** Dipòsit quadrangular, fet d'obra, per posar-hi aigua i rentar-hi la roba **3. Fer s.** Xafardejar. *No ho diguis als amics perquè de seguida faran safareig.*

safaretjada *f* Roba que es renta d'una vegada en un safareig.

safari *m* **1.** Expedició de caça a la selva. **2.** Conjunt d'homes i equipaments d'aquesta expedició.

safata *f* Plat gran, pla, per posar-hi dolços, licors, o per presentar alguna cosa.

safrà *m* **1.** Planta herbàcia, de 10 a 30 cm d'alt, fulles estretes, flors grosses amb tres estigmes llargs i escarlates que, dessecats, són molt estimats com a condiment. **2.** Color groc ataronjat.

- Quantes entrades de diccionari hi ha?
- Subratlla els encapçalaments.
- Quin és el nombre d'accepcions de cada una de les paraules?
- Hi ha cap exemple d'ús? Quin?

Activitat 1

Llegeix aquesta notícia:

Al principi les campanyes seran informatives, però també s'imposaran sancions de fins a 1.500 euros.

S'INTENSIFICA EL CONTROL DELS GOSSOS ALS ESPAIS PÚBLICS DE BARCELONA I L'HOSPITALET DE LLOBREGAT

La Guàrdia Urbana vigilarà de forma especial els parcs i els jardins.

L. Nicolás / J. Ferrer
BARCELONA / L'HOSPITALET

Els Ajuntaments de Barcelona i l'Hospitalet de Llobregat van iniciar ahir campanyes per intensificar el control dels animals de companyia, especialment dels gossos perillosos, en els espais públics de les dues localitats catalanes.

Aquesta iniciativa arriba després dels recents episodis violents protagonitzats per gossos i de l'aprovació del Reial Decret sobre la tinença d'animals potencialment perillosos.

A la capital catalana, fins al 22 d'abril, la Guàrdia Urbana vigilarà diferents punts de la ciutat, especialment aquells on s'han rebut més queixes pel comportament incívic⁴ dels propietaris de gossos com és el cas del Parc de l'Estació del Nord, a l'Eixample, o la plaça Gal·la Placídia, a Gràcia.

40 punts sensibles

Hi ha més de 40 espais de la ciutat, principalment parcs i jardins, catalogats⁵ com a «punts negres» per les molèsties que causen els animals.

El principal objectiu d'aquesta campanya, en què participaran totes les patrulles però que comptarà amb la dedicació exclusiva de 26 agents, és informar i sensibilitzar els amos dels animals de companyia sobre les obligacions que han de complir en els espais d'ús públic. Lluís Jiménez, intendent major de la Guàrdia Urbana, va explicar ahir que, tot i que la campanya és informativa, «sancionarem quan el propietari incompleixi les recomanacions dels agents» o en cas de reincidències⁶.

Pel que fa als gossos considerats perillosos, Jiménez va advertir que es multaran totes les infraccions recollides en la normativa anterior al nou reial decret que va entrar en vigor el 28 de març passat i preveu un període transitori de tres mesos perquè els propietaris s'adaptin al nou marc legal. Els casos que poden comportar una sanció i el decomís de l'animal són: no disposar d'assegurança, portar el gos sense lligar o sense morrió⁷, i que la persona que el passegi sigui menor de 16 anys.

⁴ Incívic: mancat de comportament.

⁵ Catalogats: incloure en un catàleg o una llista oficial.

⁶ Reincidència: fet d'haver comès més d'un cop una falta o un delictes.

⁷ Morrió: aparell que es posa al morro d'un gos o un altre animal per tal que no pugui mossegar.

Malgrat la sensibilització generada pels últims casos de violència protagonitzada per gossos, el principal motiu de denúncia administrativa és per sorolls. Normalment, es tracta de molèsties provocades pel gos del veí o queixes per la concentració als parcs durant les nits de joves amb animals. En total, l'any passat a Barcelona es van tramitar 780 denúncies i es van comissar 50 gossos. La campanya que es du a terme a l'Hospitalet forma part del programa *L'Hospitalet pel civisme*, que a banda de controlar que els propietaris custodiïn adequadament els animals pel carrer, també incidirà en l'incompliment dels límits de soroll de les motocicletes.

Setmana informativa

Fins al 14 d'abril, la campanya serà únicament informativa, però, a partir de dilluns que ve, la policia local imposarà multes de fins a 120 euros per als amos que no portin el gos lligat o no recullin les defecacions⁸ de l'animal. Les sancions s'incrementen, fins a arribar als 1.500 euros, en el cas de gossos perillosos.

- Busca al diccionari el significat adient al text de les paraules: *iniciativa, agents, campanya, sancionarem, decomís*
- Separa i escriu el nom de les parts de l'estructura de la notícia.
- Subratlla la informació principal i les dades secundàries. Escriu-les a la columna corresponent.

Informació principal	Dades secundàries
QUI?	
QUÈ?	
QUAN?	
ON?	
PER QUÈ?	
COM?	

⁸ Defecació: excrements.

Activitat 2

Ordena alfabèticament les paraules següents:

*malgrat, generada, sensibilització, últims, protagonitzada, principal, provoca-
des, administratiu*

Activitat 3

Llegeix atentament en veu alta el següent fragment:

*Malgrat la sensibilització generada pels últims casos de violència protagonit-
zada per gossos, el principal motiu de denúncia administrativa són per sorolls.
Normalment, es tracta de molèsties provocades pel gos del veí o queixes per
la concentració als parcs durant les nits de joves amb animals. En total, l'any
passat a Barcelona es van tramitar 780 denúncies i es van comissar 50 gos-
sos.*

- a) Subratlla les paraules del fragment que continguin la grafia **c**. A continuació classifica aquests mots en dues columnes en funció de si el so que hi apareix és el de **ca** o el de **cinema**.

So [k] **ca**

So [s] **cinema**

- b) Busca, en aquest mateix fragment, paraules que continguin dígrafs i fes-ne a continuació la separació sil·làbica.

- c) Destria, del mateix text, cinc mots monosíl·labs i cinc més de polisíl·labs.

Monosíl·labs

Polisíl·labs

Activitat 4

Subratlla la síl·laba tònica de les paraules següents: *intensifica, públics, control, gossos, Barcelona, Hospitalet*.

PER APRENDRE

Activitat 1

Qui?	L'alcalde de Londres, Ken Livingstone.
Què?	L'anunci de l'aplicació d'un peatge als vehicles que entren al centre de la ciutat.
Quan?	L'anunci es va produir ahir i entrarà en vigor el febrer del 2003.
On?	A Londres.
Per què?	Per acabar amb els embussos.
Com?	Enmig de les crítiques dels conservadors que demanen que es paralitzi aquest pla.

Activitat 2

El titular: conté la síntesi, en una frase única, de la notícia.

L'entrada: és el primer paràgraf destacat de la notícia en què es fa un resum de les dades més importants, acostuma a anar en negreta.

El cos: s'hi expliquen els detalls referents a l'esdeveniment per ordre d'importància.

Activitat 3

Resposta orientativa. A continuació tens un exemple de com podria redactar-se la notícia.

Controlat l'incendi del Pallars Sobirà

Els Bombers de la Generalitat van aconseguir controlar ahir a la tarda l'incendi que cremava des de divendres passat a la zona d'Àreu (Pallars Sobirà), que ha arrasat entre 70 i 100 hectàrees. No obstant, ahir a la nit es preveia que una desena de cotxes de bombers continuessin a la zona per evitar que el foc revifés. El foc, que ha afectat una zona de pins vermells i avets centenaris, es va declarar a causa de la negligència d'un pagès.

LLENGUA I SOCIETAT

Activitat 4

La comunicació animal no fa servir el llenguatge i en canvi la comunicació humana sí.

Activitat 5

Resposta oberta. En una conversa quotidiana poden aparèixer els gests, el to de veu, les pauses, l'expressió de la cara... Tots aquests elements formen part del llenguatge no verbal.

GRAMÀTICA**Activitat 6**

aranya, cistell, injecció, llibertat, marisc, nas, prat, rodona, silenci, zero, bàrbar, bullir, encant, gespa, herbari, iogurt, joguina, orgull, trespeus, xerrameca, bateg, besavi, bistec, blavor, bony, brutícia, butllofa.

Activitat 7

Aquests són alguns exemples, però n'hi pot haver més: cap/tap, boca/coca, joc/toc, gossa/bossa, serra/terra, barca/parca, cara/casa, tela/tema, cop/pop.

Activitat 8

Aquests són alguns exemples, però n'hi pot haver més: rueda/pueda, camino/canino, sueño/suelo, espejo/espero, coche/noche, nota/nata, ron/son, vela/tela, manta/santa.

Activitat 9

per-nil (polisíl·lab), pols (monosíl·lab), à-nec (polisíl·lab), am-po-lla (polisíl·lab), cos (monosíl·lab), ne-na (polisíl·lab).

LÈXIC**Activitat 10**

Hi ha cinc entrades.

Safareig, safaretjada, safari, safata, safrà.

Safareig té tres entrades, safaretjada en té una, safari en té dues, safata en té una i safrà en té dues.

Hi ha un exemple d'ús a la paraula *safareig*: No ho diguis als amics perquè de seguida faran safareig.

Activitat 1

a) Definició

Iniciativa: dret de proposar, introduir, una nova mesura.

Campanya: sèrie d'actuacions per tal d'aconseguir un fi científic, comercial, polític, etc.

Decomís: confiscació.

Agent: persona que té la missió d'obrar per algú.

Sancionarem (cal buscar l'infinitiu *sancionar*): imposar una pena o càstig a algú que ha infringit una llei o un reglament.

b) **Al principi les campanyes seran informatives...** → **AVANTTÍTOL**

S'intensifica el control dels gossos... → **TÍTOL**

La Guàrdia Urbana vigilarà... → **SUBTÍTOL**

L. Nicolàs/J. Ferrer
BARCELONA /L'HOSPITALET

Els ajuntaments de Barcelona i l'Hospitalet de Llobregat van iniciar... → **ENTRADETA**

Una iniciativa que arriba després dels recents...
(...)

40 punts sensibles → **TITOLET**

Hi ha més de 40 espais de la ciutat,
principalment parcs...
(...)

→ **COS**

c)

INFORMACIÓ PRINCIPAL

QUI? L'Ajuntament de Barcelona i l'Ajuntament de l'Hospitalet de Llobregat.

QUÈ? Han iniciat campanyes informatives per al control dels animals de companyia, especialment dels gossos perillosos, en els espais públics.

QUAN? La campanya es va iniciar ahir i la vigilància es farà fins al 22 d'abril.

ON? Es vigilaran els parcs i jardins, especialment els espais on s'han rebut més queixes: el Parc de l'Estació del Nord i la Plaça Gal·la Placídia, entre d'altres.

PER QUÈ? Perquè s'han produït recentment episodis violents protagonitzats per gossos i perquè s'ha aprovat un decret sobre la tinença d'animals especialment perillosos.

COM? Les campanyes seran informatives, però també s'imposaran sancions de fins a 1500 euros.

DADES SECUNDÀRIES

QUI? Hi ha més de 40 espais a la ciutat considerats com a «punts negres» per les molèsties que causen els animals.

QUÈ? Vigilaran totes les patrulles, però hi haurà 26 agents de la Guàrdia Urbana amb dedicació exclusiva.

QUAN? L'objectiu és informar i sensibilitzar els amos dels animals de companyia sobre les seves obligacions en els espais d'ús públic.

ON? El nou decret va entrar en vigor el 28 de març i hi haurà un període de tres mesos per adaptar-se al nou marc legal.

PER QUÈ? La sanció o el decomís de l'animal es pot produir actualment en aquests casos: no tenir assegurança, portar el gos sense lligar o sense morrió, o si la persona que el passeja és menor de 16 anys.

COM? El principal motiu de denúncies són els sorolls.

L'any passat es van tramitar 780 denúncies i es van comissar 50 gossos.

Les multes poden ser de 120 a 1500 euros.

Activitat 2

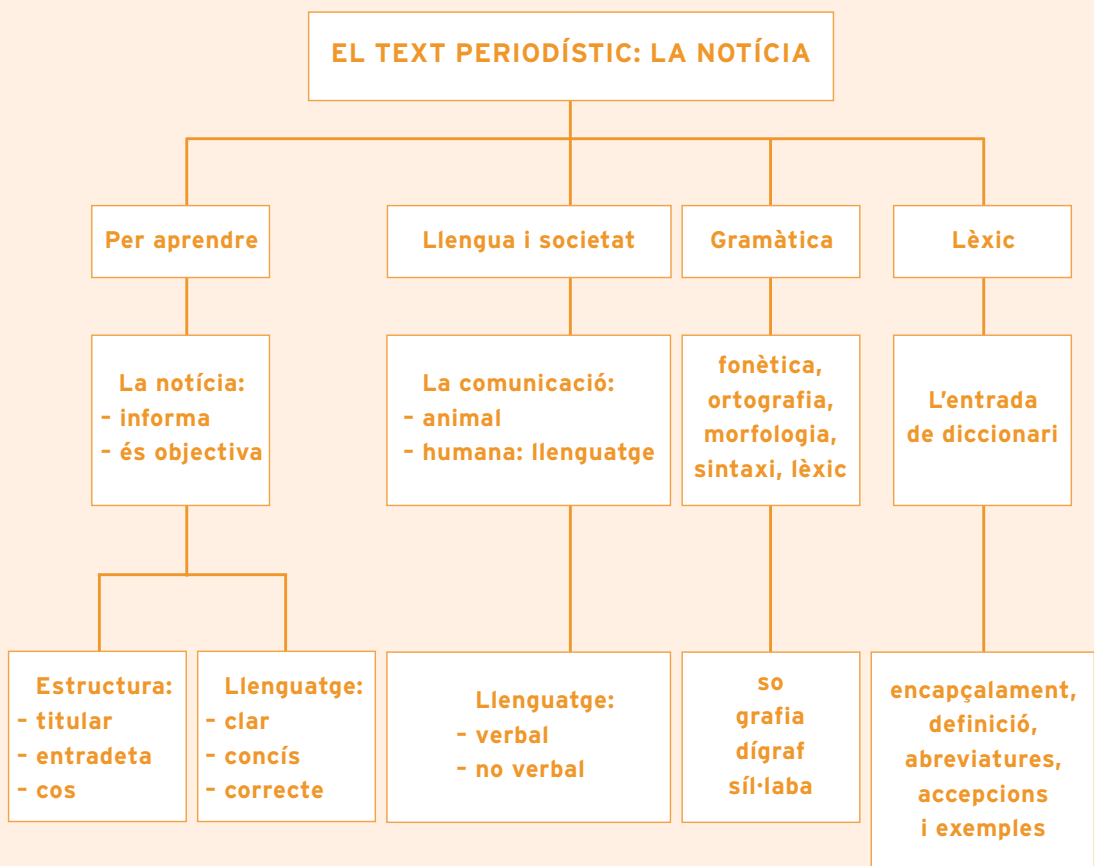
Les paraules ordenades alfabèticament són: administratiu, generada, malgrat, principal, protagonitzada, provocades, sensibilització, últims.

Activitat 3

- Les paraules on la grafia **c** té el so de *ca* són: **casos**, **tracta**, **provocades**, **parcs**, **comissar**, **concentració**. Les paraules on la grafia **c** té el so de cinema són: **sensibilització**, **violència**, **principal**, **denúncia**, **concentració**, **Barcelona**, **denúncies**.
- Les paraules amb dígraf són: **gos-sos**, **so-rolls**, **qui-xes**, **any**, **pas-sat**, **comis-sar**
- Els monosíl·labs del text són: **la**, **pels**, **de**, **per**, **el**, són, **es**, **gos**, **del**, **o**, **els**, **parcs**, **les**, **nits**, **amb**, **en**, **any**, **a**, **van**, **i**. Tota la resta són mots polisíl·labs.

Activitat 4

Les síl·labes tòniques són les que apareixen en negreta: **intensifica**, **control**, **Barcelona**, **públics**, **gossos**, **Hospitalet**.

Què he après i què em falta?

Ara que ja has arribat al final de la unitat només et queda comprovar què has après i adonar-te, si és el cas, d'allò que et queda per aprendre.

Omple la graella següent amb Sí / No / A mitges:

He après a...	Activitats d'aprenentatge	Activitats d'avaluació	Sí / No / A mitges
Llegir i comprendre textos periodístics senzills.	1, 3	1c)	
Reconèixer les característiques bàsiques d'una notícia de premsa.	2	1b)	
Diferenciar el llenguatge verbal del llenguatge no verbal.	5		
Conèixer l'alfabet català i castellà.	6	2	
Distingir els sons de les grafies i identificar-ne les correspondències.	7, 8	3a)	
Saber com és un diccionari per dins.	10		
Fer ús del diccionari.	1a)		
Separar síl·labes i identificar la síl·laba tònica.	9	3b), 4	
Valorar la importància de la comunicació humana i el paper que hi té el llenguatge.	5		

Unitat 2

ELS GÈNERES PERIODÍSTICS

37

UNITAT 2 ELS GÈNERES PERIODÍSTICS

Comunicació 1. LA PREMSA

QUÈ APRENDRÀS?

En aquesta unitat veuràs alguns dels gèneres periodístics més habituals de la premsa. Així, doncs, al final de la unitat podràs:

- Llegir i comprendre textos periodístics de diferents gèneres.
- Identificar diferents gèneres periodístics i reconèixer-ne les característiques bàsiques.
- Distingir les diverses seccions d'un diari per poder buscar la informació fàcilment.
- Saber quins són els elements bàsics de la comunicació.
- Diferenciar els sons vocàlics i els sons consonàntics.
- Distingir i pronunciar correctament els sons vocàlics.
- Distingir les diferents categories gramaticals.
- Reconèixer i classificar els substantius segons les seves característiques.
- Canviar el gènere i el nombre dels substantius.
- Reconèixer diferents tipus de diccionaris i valorar-ne la utilitat.

COM HO TROBARÀS?

PER APRENDRE

- Els gèneres periodístics. Característiques
- Els gèneres informatius: la notícia, l'entrevista, la crònica i el reportatge
- Els gèneres d'opinió: l'editorial, l'article, la columna i la crònica
- Cada informació al seu lloc: les seccions d'un diari

LLENGUA I SOCIETAT

- L'esquema de la comunicació. Elements: emissor, receptor, missatge, context, canal i codi

GRAMÀTICA

- La producció dels sons. El so. L'aparell fonador
- Diferències sons vocàlics i sons consonàntics
- Sons vocàlics del català i del castellà. Característiques
- Vocalisme tònic i vocalisme àton
- Les categories gramaticals
- El substantiu

LÈXIC

- Tipus de diccionaris: diccionari general de la llengua, diccionari bilingüe, diccionari enciclopèdic i diccionaris especialitzats

1. PER APRENDRE

ELS GÈNERES PERIODÍSTICS

Els textos periodístics han d'atraure l'atenció i mantenir l'interès del lector fins al final de l'escrit. El periodista no redacta de la mateixa manera una notícia sobre un incendi, una crònica d'un partit de futbol o un reportatge sobre un tema científic, sinó que escull estils de redacció diferents. Segons la seva forma, contingut i funció, els textos periodístics es poden classificar en dos gèneres:

- Els gèneres informatius: Apleguen els textos periodístics que proporcionen al lector informació objectiva i impersonal sobre fets d'actualitat.
- Els gèneres d'opinió o interpretatius: Són formats pels textos en què el redactor aporta el seu punt de vista i la seva opinió personal sobre un esdeveniment actual o un tema de tipus general.

Gèneres informatius	la notícia	Gèneres d'opinió o interpretatius	l'editorial
	l'entrevista		l'article
	la crònica		la columna
	el reportatge		la crítica

Com s'escriuen els gèneres informatius i els gèneres d'opinió?

Llegeix aquests titulars. Tots dos es refereixen al mateix fet: un accident ferroviari, però l'enfocament de la informació no és igual en els dos títols:

1. Culpen el conductor del Catalunya Express de l'accident de Montpils

2. Com és possible l'error humà?

El primer podria ser el títol d'un gènere informatiu: la notícia. El títol és descriptiu, impersonal i fred.

El segon, en canvi, té forma de pregunta i hi detectem un to d'indignació. Podria ser el títol d'un gènere d'opinió: l'editorial del diari o una columna.

Aquest és un exemple de les diferències en l'estil de redacció dels gèneres periodístics. Les característiques principals dels dos grans gèneres són:

Gèneres informatius

El redactor de notícies és un observador que es limita a explicar els fets concrets sense fer interpretacions ni emetre valoracions personals.

Per redactar els gèneres informatius cal tenir en compte aquests elements:

- La millor manera de transmetre una informació és escriure-la de manera clara, breu i concreta.
- L'ús de mots simples i construir frases curtes.
- No s'ha d'utilitzar la 1a persona (jo).

Gèneres d'opinió

Aquests textos van signats, és a dir, tenen un autor conegut que narra uns fets i en fa una valoració personal.

Els trets dels gèneres d'opinió o interpretatius són els següents:

- Contenen una tesi o idea principal que reflecteix l'opinió personal d'un fet per part de l'autor.
- Exposen arguments o raonaments que serveixen per il·lustrar i recolzar la tesi.
- L'autor s'expressa en 1a persona (jo).
- Ús de recursos expressius i de riquesa lèxica. Per atraure i mantenir l'atenció lectora, el periodisme d'opinió utilitza recursos expressius, com anècdotes, comparacions, imatges visuals, citacions, etc., que fan la comunicació més comprensible i atractiva.

La notícia: És un text que informa de manera breu i objectiva sobre un fet d'actualitat.

L'entrevista: Sovint hi apareixen personatges que interessin als lectors. L'entrevista és un escrit en forma dialogada (pregunta-resposta) que apropa l'entrevistat al lector. Les declaracions del personatge es transcriuen directament i donen sensació de proximitat al lector.

La crònica: És un escrit que informa sobre un esdeveniment de manera continuada, a més de la part informativa pot tenir una part d'opinió.

El reportatge: Podem comparar el reportatge de la premsa escrita amb el documental televisiu. Es tracta d'un text llarg que vol arribar al fons de la informació. S'hi explica *què* ha passat, però, sobretot, *per què*. Tracta sobre fets actuals, tot i que no són estrictament el tema o la notícia del dia. La informació objectiva es combina amb les opinions del reporter, que pretén fer entendre el món d'una manera profunda i seriosa.

Els gèneres d'opinió (o interpretatius)

L'editorial: Apareix cada dia a les primeres planes del diari i es publica sense signar, perquè l'autor és el mateix diari. El director i el consell de redacció es responsabilitzen del seu contingut. S'hi tracten temes, en general de caire polític, des d'un punt de vista que permet identificar la ideologia del diari. L'estil de l'editorial és sobri¹ i directe, perquè pretén comentar fets de transcendència amb seriositat i rigor².

La columna: És un comentari que es publica amb regularitat (diàriament o cada setmana) i l'escriu un mateix col·laborador. És un escrit atractiu perquè el seu contingut convida a la reflexió i és també un entreteniment. Els temes que analitza el columnista són molt diversos: vida quotidiana, cultura, esports, política, etc. Hi ha escriptors que col·laboren habitualment en premsa escrita, i de vegades fins i tot es fan reculls dels seus escrits per publicar-los en forma de llibre, ja que sovint són textos de creació literària més que periodístics.

L'article: És un escrit de llargada mitjana en què s'exposen el pensament i la posició de l'autor sobre un tema determinat, política, art, ciència, filosofia, etc.

La crítica: Quan s'estrena una pel·lícula o una obra de teatre, es publica un llibre interessant, es fa un concert o s'inaugura una exposició suggestiva, la premsa els dedica un comentari signat per una persona especialitzada. La crítica és un escrit en què es barreja la informació sobre el producte cultural amb l'opinió del crític que la signa. Normalment conté: una fitxa tècnica, una introducció amb comentaris generals, i finalment el crític valora de manera positiva o negativa el producte.

En general, l'editorial, la columna i altres articles de col·laboradors fixos del diari es troben a les primeres pàgines. La crítica, en canvi, apareix a la secció d'espectacles o en els suplementos culturals.

(Fes les activitats d'aprenentatge 1 i 2)

¹ sobri: sense complicacions.

² rigor: gran serietat.

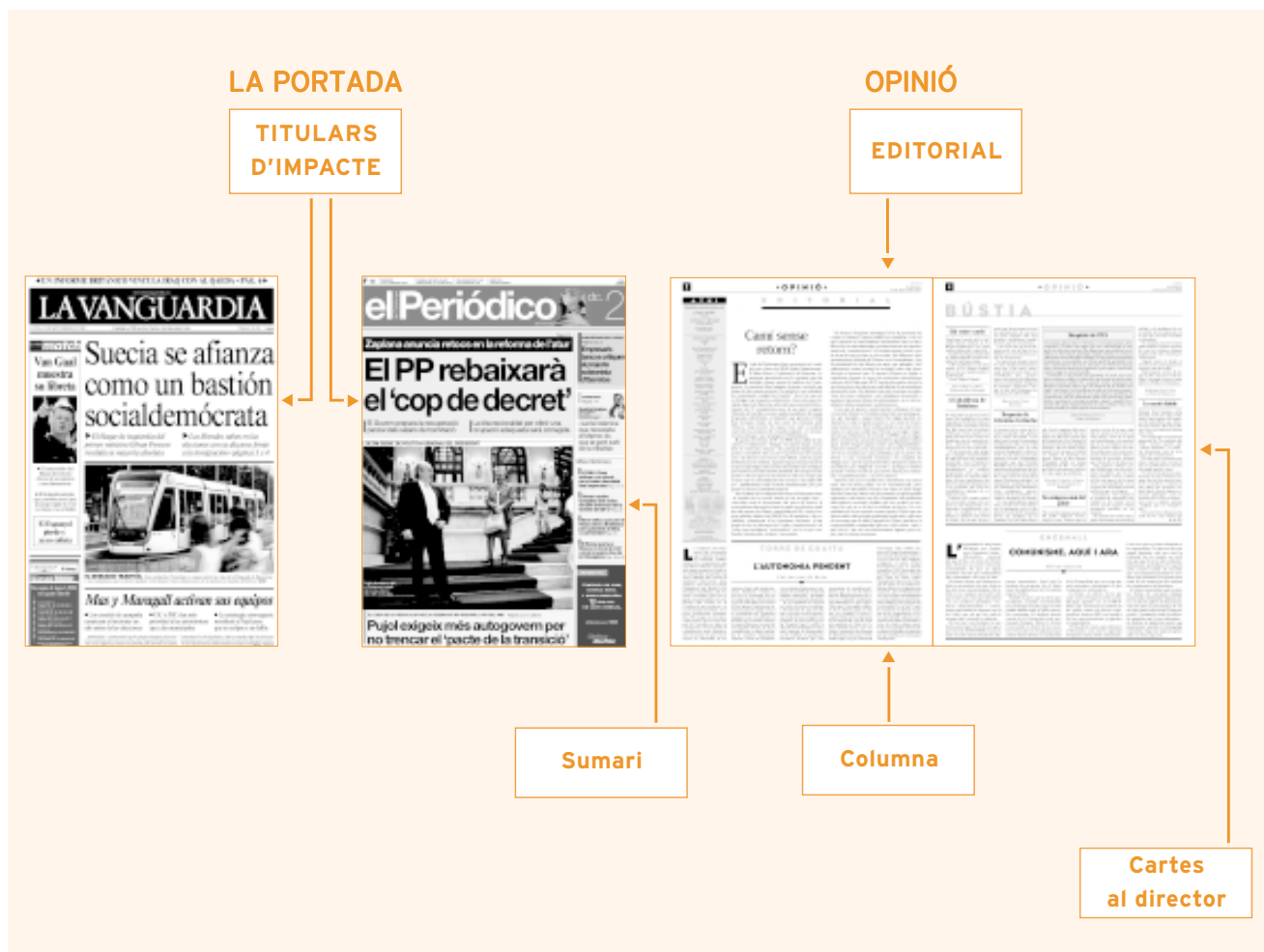
Cada informació al seu lloc: les seccions del diari

Si volem anar al cine, consultem la cartellera; si volem assabentar-nos de les conclusions d'un debat parlamentari, llegim la secció de política. Els diaris ordenen el seu contingut en **seccions** per facilitar al lector la recerca d'informació. Un diari desordenat seria difícil de llegir o resultaria impossible trobar-hi allò que ens interessa.

Les notícies es distribueixen segons el seu contingut temàtic i també geogràfic. A grans trets i tenint en compte que cada diari adopta un estil propi, les informacions de la premsa escrita es poden agrupar en les seccions següents:

SECCIONS	CONTINGUT
Portada o primera pàgina	Notícies més importants i sumari (índex)
Opinió	Editorial, columnes, articles d'opinió i cartes al director
Política	Internacional Nacional Local Notícies del món Notícies del país Notícies comarcals
Societat	Textos sobre persones, esdeveniments i notícies breus
Cultura i espectacles	Textos sobre cinema, teatre, dansa, música, llibres, exposicions, etc.
Cartellera	Informació sobre sales de cinema, teatres, museus, auditoris
Esports	Informació esportiva
Economia	Informació sobre el món empresarial i temes d'economia
Agenda	Informació pràctica: el temps, loteries, horòscop, etc.
Oci	Passatemps, mots encreuats, tires còmiques
Comunicació	Informació sobre ràdio i televisió
Anuncis	Anuncis per paraules: immobiliaris, contactes, etc.

Aquestes imatges reproduïxen pàgines d'alguns diaris de gran tirada. Observa-les a la pàgina següent i hi podràs identificar les característiques formals d'algunes seccions:

(Fes l'activitat d'aprenentatge 3)

2. LLENGUA I SOCIETAT

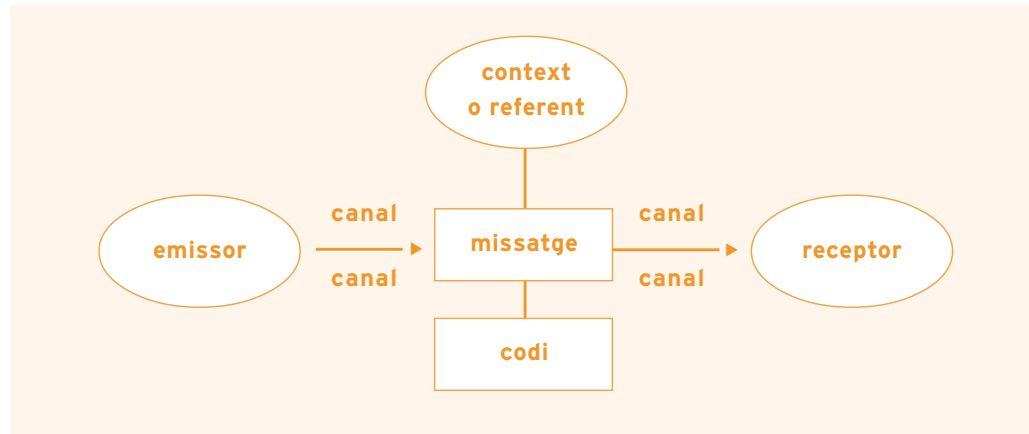
L'esquema de la comunicació

En la unitat anterior s'ha explicat què és la comunicació. Veurem ara quins són els elements que intervenen en el procés comunicatiu.

D'entrada necessitem tenir alguna cosa per comunicar: el **missatge**. La persona (o la cosa) que emet aquest missatge és l'**emissor**. La persona (o la cosa) que rep el missatge és el **receptor**.

L'emissor emet el missatge utilitzant un **codi** (per exemple, la llengua catalana) que el receptor ha de conèixer per poder-lo descodificar, ja que si no l'entén no hi ha comunicació. L'emissor i el receptor han de compartir també el **canal** per on es transmet el missatge. Finalment, emissor i receptor es comuniquen en un **context o referent** determinat que pot aclarir la comunicació: un semàfor en un encreuament de carrers permet la comunicació, però si el trobem al mig d'un camp està descontextualitzat i no té sentit. El context és, doncs, la situació comunicativa en què es produeix l'acte de comunicació

A continuació tens l'esquema de la comunicació:

Observa un exemple concret:

Imagina que circules amb el teu cotxe i sents la sirena d'una ambulància. Saps que has d'apartar-te per deixar-la passar, i això ho saps perquè un seguit d'elements han permès que es produís comunicació. Aquests elements són els següents:

L'ambulància és l'emissor.

El missatge és el so de la sirena. És un missatge codificat que nosaltres descodifiquem i entenem que el que cal fer és deixar passar l'ambulància.

El referent o context és la situació en què ens trobem: p. e. en una ciutat en hora punta. Aquesta situació ens permet entendre que hi ha una persona que s'ha fet mal i cal deixar passar l'ambulància perquè la reculli o la porti a l'hospital.

El receptor és qualsevol conductor que es trobi a la zona i senti la sirena de l'ambulància.

El codi és sonor.

El canal és l'aire (que ha transmès el so).

(Fes les activitats d'aprenentatge 4, 5 i 6)

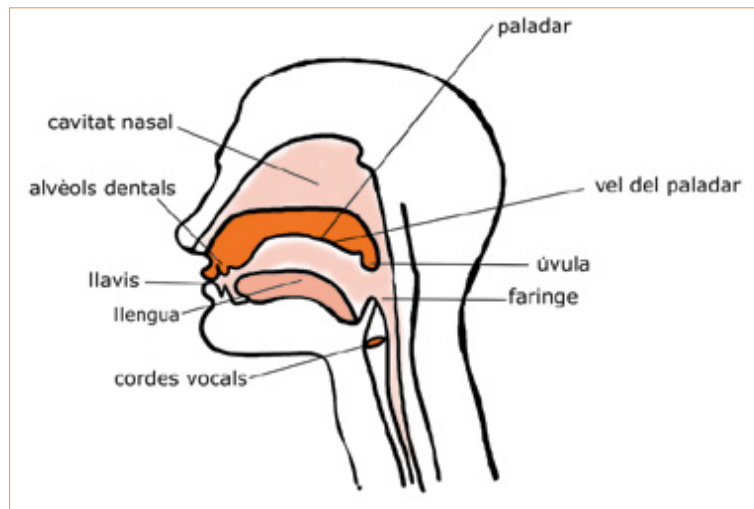
3. GRAMÀTICA

Fonètica

La producció dels sons

En aquesta unitat veurem les característiques de la veu humana i com es produeixen els sons vocàlics i consonàntics. Recordem que el **so** és un fenomen físic, una sensació auditiva que es pot percebre a partir de les ones sonores propagades a través de l'aire. La veu és el so que s'utilitza per a la comunicació oral.

Per produir els sons del llenguatge, els humans aprofitem l'acte de la respiració. Abans de llegir l'explicació de com es produeix el so, val la pena que observis amb calma el dibuix de **l'aparell fonador**:

Els principals òrgans que intervenen en la producció del so són **les cordes vocals, la boca i el nas**. Per emetre sons s'inspira aire, els pulmons augmenten de volum i s'eixampla la caixa toràctica. Després l'aire s'expulsa a l'exterior en l'expiració i es produeix la veu.

Pronuncia en veu alta les paraules següents i fixa't en el procés de l'aire:

pujada, barba, agulla, sopa, cara

En l'expiració, l'aire dels pulmons passa per la laringe i acaba sortint per la boca o el nas. Quan el corrent d'aire expirat surt per la boca o pel nas sense interferència, els sons resultants són els **vocàlics**, però quan l'aire expirat és obstaculitzat per la boca parlem de sons **consonàntics**.

Pronuncia de forma aïllada els sons vocàlics i consonàntics de la paraula felicitat:

f - e - l - i - c - i - t - a - t

N'has pogut comprovar diferències?

Pronuncia els següents sons vocàlics col·locant-te els dits al coll, sobre la nou, notes la vibració de les cordes vocals?

cas, pèl, bé, nit, cor, curt

Quan les cordes vocals vibren diem que el so és sonor, aquest és el cas de totes les vocals. Quan les cordes vocals no vibren parlem de sons sords.

Recorda ara les característiques que diferencien les vocals de les consonants:

- Les vocals es pronuncien amb el pas lliure de l'aire per la boca.
- Són sempre sons sonors, ja que l'aire fa vibrar les cordes vocals.
- Formen el nucli d'una síl·laba.
- Poden rebre la intensitat del mot; o sigui, poden ser tòniques.

(Fes l'activitat d'aprenentatge 7)

Els sons vocàlics

En la unitat 1 ja havíem observat (mira els quadres de sons i grafies) que el so i la grafia no sempre es corresponien. Fixem-nos ara en els sons vocàlics.

Sons vocàlics del català

El sistema vocàlic del català consta de vuit sons i en canvi només té cinc grafies.

Sons	Grafies
• [a]	a: cap, mal
• [ɛ]	e oberta: mel, cel
• [e]	e tancada: més, temps
• [ə]	vocal neutra: mare, casa
• [i]	i: pit, indi
• [ɔ]	o oberta: pot, roc
• [o]	o tancada: tomb, molt
• [u]	u: ruc, un

▼ Sonidos del castellano

Los sonidos vocálicos del castellano son cinco: [a], [e], [i], [o], [u]. La pronunciació de las vocales en castellano no presenta ninguna dificultad porque el sonido se corresponde siempre con la grafía. ▲

Vocalisme tònic i vocalisme àton

Com ja vam veure en la unitat anterior, les paraules es divideixen en síl·labes i aquestes poden ser tòniques o àtones. *Només hi ha una síl·laba tònica (un cop fort de veu) en cada paraula, la resta de síl·labes, per tant, són àtones.

A tot això cal remarcar que no hi pot haver síl·laba sense vocal, o dit d'una altra manera, a cada síl·laba hi trobarem sempre una vocal, ja sigui en posició tònica o àtona.

Fixem-nos que en el vocalisme tònic, és a dir, quan la vocal es troba en síl·laba tònica, podem trobar, en català, set sons i, en canvi, en el vocalisme àton, és a dir, quan la vocal es troba en síl·laba àtona, només trobem tres sons. Veiem, doncs, que en el vocalisme àton s'ha reduït molt el nombre de sons possibles. Hem de tenir en compte que aquest fenomen, anomenat neutralització, només es produeix dins de l'àmbit del català oriental, ja que en el català occidental les vocals es pronuncien igual tant en posició tònica com en posició àtona.

Vocalisme tònic		Vocalisme àton	
So	grafia	so	grafia
[a]	———— a	[ə]	— — — — a, e
[ɛ]	———— e	[i]	— — — — i
[e]	———— e	[u]	— — — — o, u
[i]	———— i		
[ɔ]	———— o		
[o]	———— o		
[u]	———— u		

* Excepte en les paraules amb prefix i els mots compostos.

- Les grafies **a/e** en posició àtona es pronuncien com una vocal neutra [ə], així la vocal àtona de les paraules *cas**a***, *par**e***, es pronuncien igual.
- Les grafies **o/u** en posició àtona es pronuncien [u]. Així la vocal àtona de les paraules *cobrir* o *mun**t**anya*, es pronuncien igual.

Tot això vol dir que podem trobar certes dificultats a l'hora d'escriure, perquè tenim un sol so que es pot representar amb dues grafies: el so [ə] amb **a/e** i el so [u] amb **o/u**.

(Fes les activitats d'aprenentatge 8 i 9)

Morfologia

Categories gramaticals

Quan parlem o escrivim comuniquem els nostres pensaments a algú. Totes les paraules d'una llengua tenen una forma o aspecte i compleixen una funció determinada dins de l'oració. Els mots es classifiquen gramaticalment en les categories següents:

1. **Nom o substantiu.** Designa éssers animats (*home*, *dona*...), objectes (*taula*, *llibre*...), o sentiments (*felicitat*, *alegria*...).
2. **Adjectiu.** Complementa un substantiu i en diu alguna qualitat. Coincideix en gènere i nombre amb el nom al qual acompanya: *dona bondadosa*, *gos rebel*, *problemes difícils*.
3. **Determinant.** Acompanya el substantiu i determina el seu significat sense afegir-hi cap qualitat: *el noi*, *aquest gos*, *els meus avis*.
4. **Pronom.** Substitueix o evita la repetició del substantiu: *jo*, *us veig*.
5. **Verb.** Indica accions, estats, atribucions: *menjo pomes*, *estic cansat*, *és amable*.
6. **Adverbi.** Paraula invariable, modifica el verb, l'adjectiu o un altre adverbi: *menja bé*, *estem molt cansats*. *Tot va molt malament*.
7. **Preposició.** És un mot invariable, relaciona paraules: *camp de blat*, *vivim a la ciutat*.
8. **Conjunció.** És invariable, relaciona paraules, oracions o sintagmes: *plats i olles*, *no tinc gana però menjo*.
9. **Interjecció.** És invariable, expressa exclamacions i valors subjectius. *Aii!*, *oh!*, *apa!*

(Fes l'activitat d'aprenentatge 10)

Els substantius

El nom o substantiu designa els elements de la realitat: éssers, objectes, sentiments... Segons allò que expressa es pot classificar en:

- Substantius concrets. Designen una persona, un animal o una cosa: *pesca*, *pe**scador*, *truita*, *riu*.
- Substantius abstractes. Designen sentiments, qualitats o conceptes no materials: *alegria*, *fredor*, *pesca*, *audàcia*.

Segons l'extensió del que designa es poden classificar en:

- Noms comuns. Designen tots els éssers d'una mateixa espècie: *home, peix, comarca*.
- Noms propis. Distingeixen un ésser dels altres de la mateixa espècie i s'escriuen sempre en majúscula: *Àngel, París, Fluvià*.
- Noms individuals. Designen un sol ésser: *reina, cara, arbre*.
- Noms col·lectius. Designen un grup o conjunt d'individus: *arbreda, teulada, brancatge*.

Morfologia del nom

Aquestes paraules són variables, és a dir, presenten canvis, que anomenem flexió, que poden afectar el gènere i el nombre.

Segons el gènere, els substantius es poden classificar en:

Masculins: noi, gat

Femenins: noia, gata

Segons el nombre, els substantius poden ser:

Singulars; quan es refereixen a una sola persona, animal o cosa: *home, dona, llibre, taula*.

Plurals; quan es refereixen a més d'una persona, animal o cosa: *homes, dones, llibres, taules*.

El gènere

Les paraules del gènere masculí s'escriuen amb **-e final**: *home, vidre, sostre, tigre, pebre, formatge, espectacle, arbre, teatre*. A **excepció** dels acabats en:

-arca: monarca, patriarca

-ista: ciclista, esportista, artista

-cida: suïcida, parricida

-ma: problema, idioma, drama, programa, enigma, panorama, tema

-ta: poeta, pirata, demòcrata

Les paraules de gènere femení s'escriuen amb **-a final**: *casa, dona, sopa, porta, camisa, pedra, ceba, poma, cadira...* **Excepcions:** noms com *piràmide, base, mare, superfície, fase, febre, classe, catàstrofe, torre...*

Els següents mots tenen gèneres diferents en castellà i en català:

Són masculins:

*el front, el pebre, el lleixiu,
els afores, els anells,
els avantatges/desavantatges,
el compte, el corrent,
el costum, el deute, el dot,
el dubte, el pendent, el senyal.*

Són femenins:

*les anàlisis, les allaus, les aromes,
les dents, les hematies,
les postres, la resta,
la xocolata, la calor,
la resplendor, la suor, les olors.*

Substantius que tenen significat diferent segons es facin servir en masculí o en femení: *el canal* (via d'aigua), *la canal* (conducció, canonada); *el fi* (la finalitat), *la fi* (l'acabament); *el vall* (excavació), *la vall* (accident geogràfic); *el son* (descans), *la son* (ganes de dormir); *el pudor* (vergonya), *la pudor* (mala olor); *el*

llum (aparell), *la llum* (claror), *el pols* (batec), *la pols* (brutícia); *un editorial* (article de fons), *una editorial* (empresa).

Altres substantius admeten tots dos gèneres, sense canviar de significat: *el/la mar*; *el/la sarment*; *el vessant / la vessant*.

Generalment el femení es forma afegint **-a** al masculí: *cuiner/cuiner**a***; *senyor/senyor**a***; *president/president**a***.

Els casos més freqüents:

- Afegint **-a** al masculí: nen-nen**a**, noi-noi**a**, fill-fill**a**, gat-gat**a**, carnisser-carnisser**a**, marquès-marques**a**, pagès-pagesa, cuiner-cuiner**a**, senyor-senyor**a**, president-president**a**.
- Afegint **-na** al masculí: germà-german**a**, cosí-cosin**a**, lleó-lleon**a**, orfe-òrfe**na**, hortelà-hortel**ana**, padrí-padri**na**, campió-campion**na**, assassí-assassin**na**.
- Afegint **-essa** al masculí: alcalde-alcalde**ssa**, metge-metge**ssa**, comte-comte**ssa**, déu-de**ssa**, baró-baron**essa**, sastre-sastre**ssa**, abat-abad**essa**.
- A través de la forma del femení **-a** es forma el masculí **-ot**: bruixa-bruix**ot**, abella-abell**ot**, guilla-guill**ot**, fura-fur**ot**, dida-did**ot**.
- Masculí **-or**, femení **-riu**: actor-act**riu**, emperador-emperad**riu**.
- Masculí **-or**, femení **-ora**: pintor-pint**ora**, doctor-doctor**ora**.

El nombre

Segons el nombre, els substantius poden ser singulars i plurals.

Normalment per formar el plural s'afegeix una **-s** al singular: *cap/caps*, *nen/nens*, *ull/ulls*. Però no sempre és així:

- Singular **-a**, plural **-es**: *cas**a**-cas**es***, *don**a**-don**es***, *taul**a**-taul**es***, *fest**a**-fest**es***, *cosin**a**-cosin**es***.

Això ocasiona sovint canvis ortogràfics importants: *vac**a**-vac**ques***, *plaç**a**-plaç**ces***, *esponj**a**-esponj**ges***, *amig**a**-amig**ues***, *aigü**a**-aigü**es***, *pasqu**a**-pasqu**es***.

- Singular acabat en vocal tònica, plural acabat en **-ns**: *mà-m**ans***, *fre-fre**ns***, *raó-ra**ons***, *pa-p**ans***, *pi-p**ins***, *vef-vef**ins***, *patí-pat**ins***, *capità-capit**ans***.
- Singular acabat en consonant, plural en **-os**: *text-text**os***, *braç-braç**os***, *reflex-reflex**os***, *sufix-sufix**os***, *calaix-calaix**os***, *empatx-empatx**os***.
- Dels acabats en **-s** dupliquen la *essa*: *nas-na**ssos***, *cabàs-cab**assos***, *pastís-past**issos***, *ós-ó**ssos***, *tros-tros**ssos***, *arròs-arro**ssos***, *gos-go**ssos***, *cos-cos**ssos***, *embús-embu**ssos***.
- No la dupliquen: *gas-ga**sos***, *cas-ca**sos***, *mas-ma**sos***, *país-paï**sos***, *dos-do**sos***, *abús-abu**sos***.

Hi ha uns quants noms que són invariables, és a dir, tenen la mateixa forma en singular i en plural, els més importants són:

- Els dies de la setmana: *dilluns*, *dimarts*, *dimecres*, *dijous*, *divendres*.
- Alguns mots monosíl·labs: *fons*, *tos*, *pols*, *temps*, *llapis*, *atlas*, *tipus*, *globus*.

(Fes les activitats d'aprenentatge 11, 12 i 13)

▼ El sustantivo en castellano

El género

Los sustantivos pertenecen bien al género masculino, bien al género femenino: *casa*, por ejemplo es femenino y *coche*, masculino.

La mayoría de los sustantivos que se refieren a personas o animales, así como la mayor parte de adjetivos, tienen una forma para el masculino y otra para el femenino. Hay algunos nombres y adjetivos que tienen una sola forma para ambos géneros, en este caso el género se sabe gracias al artículo (ejemplo: *el artista / la artista*).

Terminaciones de masculino	Terminaciones de femenino
-o	-a
<i>alumno</i> <i>gato</i> <i>alto</i>	<i>alumna</i> <i>gata</i> <i>alta</i>
Consonante	-a
<i>profesor</i> <i>inglés</i>	<i>profesora</i> <i>inglesa</i>
Casos especiales	
- <i>sacerdote, poeta</i> - <i>duque, príncipe</i> - <i>rey, héroe</i> - <i>una palabra diferente para cada género:</i> <i>toro, caballo, padre, yerno</i>	- <i>sacerdotisa, poetisa</i> - <i>duquesa, princesa</i> - <i>reina, heroína</i> - <i>vaca, yegua, madre, nuera</i>

El número

La mayoría de las palabras (sustantivos, adjetivos, artículos, etc.) pueden ir en singular (cuando se refieren a un sólo elemento) o en plural (cuando se refieren a más de un elemento).

Formas en singular terminadas en:	Forman el plural:
Vocal átona <i>casa</i> <i>perro</i>	Añadiendo -s <i>casas</i> <i>perros</i>
Vocal tónica <i>café</i> <i>iraní</i>	Añadiendo -s/-es <i>Cafés</i> <i>Iranís/iranés</i>
Consonante <i>portugués</i> <i>catalán</i> <i>árbol</i>	Añadiendo -es <i>portugueses</i> <i>catalanes</i> <i>árboles</i>

Tipus de diccionaris

El diccionari és una eina molt útil per aprendre. Segons les necessitats d'informació haurem de consultar un tipus de diccionari o un altre.

El diccionari que més s'utilitza és el **diccionari general de la llengua**. És un diccionari que inclou els mots comuns de la llengua i que proporciona informació sobre la seva definició, la categoria gramatical i, a vegades, hi apareixen exemples d'ús de la paraula en locucions i frases fetes. Les informacions gramaticals apareixen de forma abreviada i podem mirar en les pàgines inicials del diccionari el seu significat.

El **diccionari bilingüe** presenta els mots d'una llengua i n'estableix l'equivalència en una altra llengua. Un exemple pot ser un diccionari català-anglès/anglès-català; aquest diccionari ha de tenir una primera part on es recullen les paraules del català i la seva traducció a l'anglès, la segona consta de les paraules de l'anglès i la seva traducció al català. Donada la importància de les llengües en la societat actual, hi ha diccionaris multilingües o plurilingües en els quals apareixen les paraules d'una llengua i la seva equivalència en diverses llengües.

El **diccionari enciclopèdic** inclou el lèxic comú de la llengua i també els noms propis. La informació que dóna és molt completa, ja que hi apareix la definició de la paraula afegint-hi informació sobre aspectes històrics, geogràfics, científics... Aquests diccionaris solen incloure informació gràfica com fotografies, dibuixos o esquemes.

Hi ha també **diccionaris especialitzats**. Alguns recullen aspectes determinats d'una llengua com l'ortografia (diccionari d'ortografia), les frases fetes (diccionari de locucions i frases fetes), els sinònims (diccionaris de sinònims i antònims)... D'altres són recopilacions del lèxic específic d'un àmbit (diccionari de música, diccionari d'economia, diccionari de termes matemàtics...).

Aquí tenim exemples d'alguns d'aquests diccionaris.

De totes maneres el millor que pots fer per conèixer els diferents tipus de diccionaris que existeixen és anar a una biblioteca, buscar-ne alguns exemples i fullejar-los. Potser a casa també en tens algun, o bé al lloc on estudies... Som-hi doncs, que comenci la recerca!

(Fes les activitats d'aprenentatge 14 i 15)

PER APRENDRE

Activitat 1

Llegeix els titulars següents i relaciona'ls amb el gènere periodístic a què poden pertànyer:

a) **BREU**

Un catedràtic d'art dels Estats Units retorna un fragment de l'Acropolis

(Avui, 7.04.02)

ENTREVISTA
Gènere informatiu

b) **LA FOTO**

Isabel-Clara Simó

No sé si hi estareu d'acord, però a mi em sembla que els polítics, quan surten en una foto que ignoraven que els estaven fent, fan una cara molt especial (...)

(Avui, 10.04.02)

NOTÍCIA
Gènere informatiu

CRÍTICA
Gènere d'opinió

c)

LA VEU MÉS BRILLANT D'ÀFRICA

Salif Keita/L'Auditori
Barceona, dijous 25 a les 22 h
Entrades de 20 a 33 euros

Salif Keita, considerat un dels fundadors de la música coneguda com *afropop*, actuarà a l'Auditori. Nascut a Mali, ha aconseguit fer-se amb un lloc en l'escena internacional gràcies a la seva impactant veu i les seves emocionants cançons (...)

(Avui, 19.04.02)

COLUMNA
Gènere d'opinió

d)

Pep Riera, excoordinador d'Unió de Pagesos

«Estic content perquè hem recuperat l'orgull de ser pagesos»

E.V. Què me'n deia, del temps?

P.R. Que és l'hòstia! Feia 5 anys que no veia ploure tant per aquesta època.

E.V. I què passa si no plou per aquesta època?

P.R. Home! Doncs que els rius duen poca aigua, els aquífers no revénen (...)

(Avui, 15.04.02)

Activitat 2

Els gèneres informatius i els gèneres interpretatius tenen estils diferents. Compara aquests dos textos periodístics A i B; el primer és una columna (gènere d'opinió) i el segon és una notícia breu (gènere informatiu). Després contesta les preguntes següents:

(A)**Columna**

VEUS D'AIGUA

Ignasi Riera

Vaig ser present a les primeres grans manifestacions de la gent de les Terres de l'Ebre contra el Pla Hidrològic Nacional. Com que hi havia veus que parlaven de quatre gats, vaig enviar una missiva als màxims representants polítics del país per certificar-los qui era qui en aquella manifestació que sortia de Móra d'Ebre, travessava el riu, es passejava per Móra la Nova i tornava a travessar el riu, per assistir a la lectura del comunicat final i del comiat. Com que hi era, puc certificar que a la manifestació hi anaven famílies senceres, gent de totes les edats, moltíssimes persones joves, pares d'associacions de pares, cooperativistes, representants d'entitats culturals i recreatives, pagesos, molta gent del vi, persones que et parlen amb una franquesa ben poc retòrica, amb expressions dures, però que et poden mirar amb els ulls humits quan et comencen a explicar històries del riu. Les comarques que aportaven més nombre de manifestants semblen sovint la Ventafocs de Catalunya: ja fa 25 anys que recorden que «nosaltres també som Catalunya» (...)

*(Avui, 10.03.02)***(B)****Notícia breu****Rescatats vius deu dies després del terratrèmol**

Dos germans van ser rescatats ahir vius de sota les ruïnes de casa seva a la localitat índia de Bhuj, deu dies després del terratrèmol que va afectar l'Estat indi de Gujarat. Els dos supervivents van poder aguantar deu dies atrapats perquè van tenir accés a aigua i galetes. Els supervivents van ser descoberts per la policia, que va sentir veus molt dèbils sota d'una muntanya de runa. [Efe]

(Avui, 6.02.01)

a) Quin és l'objectiu bàsic del text A:

- informar
- entretenir
- expressar l'opinió de l'autor

b) Quin és l'objectiu bàsic del text B:

- informar
- entretenir
- expressar l'opinió de l'autor

c) A quins gèneres periodístics pertanyen aquests textos?

- d) Subratlla els verbs de cada text. Quina persona verbal domina en cada text, la primera o la tercera persona? Per què?
- e) Quina és la tesi o idea principal del text (A)?
- f) Quin tipus d'informació dóna el text (B)? A quines preguntes bàsiques respon?

Activitat 3

A quina secció del diari posaries els textos periodístics de l'exercici anterior i els que hi ha a continuació?

Text	A	B	C	D	E	F	G
Secció							

(C)

LA SEMIFINAL MÁS ESPERADA

Barça y Madrid, duelo del año

Barça y Madrid ventilan en el primer plano europeo su viejo antagonismo

(D)

Castro se plantea romper relaciones con México «por aceptar presiones de EE.UU. en Monterrey»

El Gobierno mexicano lanza una dura crítica al régimen cubano, pero no romperá relaciones.

(E)

El príncep Felip de Borbó va fer ahir d'amfitrió dels prínceps belgues Felip i Matilde en la visita que van fer a Salamanca per inaugurar una mostra de tapisos flamencs. La ciutat comparteix capitalitat cultural aquest any amb Bruges.

(F)

Caixa Penedès obté un benefici de 16,6 milions

El grup Caixa Penedès ha obtingut un benefici abans d'impostos de 25,95 milions d'euros en el primer trimestre de l'any, xifra que representa un 31,67% més que el mateix període del 2001.

(G)

Showtime

Director: Tom Dey. Intèrprets: Robert De Niro, Eddie Murphy, Rene Russo. EUA, 2002.

Per acabar amb la mala imatge del cos, el gabinet de premsa de la policia decideix patrocinar un 'reality show' televisiu protagonitzat per dos agents. Comèdia d'acció. Alcázar, AMC, Bosque, Cines Warner, Cinesa Diagonal, Cinesa Heron City, Cinesa Marmagnum, Glòries, Gran Sarrià, Icària (V.O.S.), Lauren Horta, Lauren Sant Andreu, Niza, París.

Activitat 8

Llegeix en veu alta aquesta sèrie de paraules. Esforça't per pronunciar-les adequadament, a continuació situa aquesta sèrie en la casella corresponent:

pa, res, mel, tic, ma, tres, més, ric, tros, tomb, full, suc, por, front, cus,
os, cap, pes, cep, mig, tro, cop, dic, molt, puc, clar, tret, cel.

[a]	[ɛ]	[e]	[i]	[ɔ]	[o]	[u]
pal	fred	temps	pi	poc	fosc	ruc

Activitat 9

Digues quin so de [ɛ] [e] [ɔ] [o] correspon a la vocal tònica dels mots en negreta?

1. En **P**ere canta mentre agafa una **p**era.
2. Tots van menjat **c**ebes de les **s**eves collites.
3. **B**ec molta aigua quan faig un esforç.
4. L'ocell portava un cuc al **b**ec.
5. Guardava les cartes en un **s**obre.
6. Quan s'**o**bre la porta tots surten al jardí.
7. Aquell estiu van plantar moltes llav**o**rs.
8. Llav**o**rs no sabia què volia dir aquella paraula.
9. Sempre que li parlo, es fa el **s**ord.
10. La **s**ort és de qui la troba i no de qui la busca.
11. Si **t**ens pressa, surt d'hora.
12. Relaxa't. No cal que estiguis tan **t**ens!

Activitat 10

Classifica les paraules de les frases següents segons la seva categoria gramatical:

El meu gat està quiet.

La Maria li va deixar el seu llibre.

Una gota d' aigua entrava per la finestra.

Aquest telèfon deu estar equivocat.

Posa el test a la finestra.

Activitat 11

Llegeix atentament aquest text.

«Ara que s'acosten uns dies que per a molta gent són de vacances, o com a mínim d'interrupció de la rutina, és un gran moment per cercar i descobrir tresors. De tresors, és clar, n'hi ha de moltes menes i, afortunadament, cadascú pot trobar el seu. Per exemple, potser descobrireu el tresor de tenir temps de gaudir de la companyia de la gent que estimeu, o potser és possible descobrir que tot l'esforç i l'energia que fem servir per a algunes trivialitats es poden dedicar a la recerca dels plaers de la vida. Algú em dirà potser que aquesta mena de tresors no són els que surten a les narracions d'aventures o a les pel·lícules de bucaners o del doctor Indiana Jones, i és veritat, però també és cert que potser els petits tresors gratuïts de la vida són encara més valuosos»

(*Avui*, 26.3.02)

- Subratlla els noms del text i indica'n el gènere i el nombre:

Activitat 12

Classifica en dos grups, les paraules següents, segons el gènere: problema, sèrie, enigma, compte, postres, dents, lleixiu, xocolata, classe, corrent, deute, front, desavantatge, afores, aroma, resplendor.

Masculí:

Femení:

Activitat 13

Forma el plural de les paraules següents:

a) en català

vaca:

pasqua:

calaix:

carta:

pastís:

nas:

amiga:

gos:

dona:

raó:

plaça:

rosa:

b) en castellà:

libro:

ciudad:

marroquí:

compás:

botella:

mármol:

LÈXIC

Activitat 14

Aquí tens algunes paraules que hem trobat a diferents diccionaris.

- a) **sortida** *f* 1. Acció i efecte de sortir. 2. Lloc per on se surt. 3. Acudit. 4. Partida de diners o de gènere que surt de la caixa, o del magatzem.
- b) **garriga** *f* 1. Tros de terra no conreat on creixen espontàniament mates i arbusts de poca alçària. 2. Coscoll.

Garriga i Roca, Miquel (Alella, Maresme 1804. Barcelona 1888). Arquitecte i urbanista. Per encàrrec de l'ajuntament féu un projecte d'eixample de Barcelona, aprovat però no realitzat, en ésser admès el d'Ildefons Cerdà. Entre els seus escrits destaquen *Monografía del monasterio de Santa María de Junqueras de Barcelona* (1854), on detalla l'edifici, desaparegut.

Garriga, la. Municipi del Vallès Oriental, a la vall del Congost, a l'inici de la plana vallesana.

- c) **sort** *f*. Suerte, azar
- d) **prosopografía**. En la retórica clásica es la descripción de un personaje, basándose para hacerla en sus rasgos físicos o exteriores. Aunque tradicionalmente se opone a la etopeya es difícil que el retrato externo no deje transparentar algunos rasgos del carácter del retratado. Como ejemplo de la prosopografía citaremos el dibujo que hace Cervantes de sí mismo en el prólogo de las *Novelas ejemplares*.

Podries dir a quin tipus de diccionari corresponen les entrades de diccionari?

Pots triar entre

diccionari enciclopèdic, diccionari de la llengua, diccionari bilingüe, diccionari especialitzat

a)

b)

c)

d)

Activitat 15

Pensa en aquestes situacions i digues quin tipus de diccionari hauries de fer servir en cadascuna:

- a) Llegeixes un text en francès i no saps la traducció al català d'una paraula.
- b) Has de buscar informació sobre l'escriptor Àngel Guimerà.
- c) No saps el significat d'un mot que apareix al diari.

Activitat 1

Llegeix aquests dos textos:

- a) Quin és el tema principal d'aquests dos textos?
- b) Quin és l'objectiu de cada text?
- c) Quin proporciona informació objectiva? Per què?
- d) A quin gènere periodístic pertany cada text?

LLIBRES I IMMORTALITAT**Marçal Sintes**

Per Sant Jordi es venen a Catalunya molts llibres. Només cal passejar-se pel centre de Barcelona o de qualsevol altra ciutat per adonar-se'n. Tant és així, que s'ha dit que els llibreters arriben a vendre fins a una tercera part del total de l'any. Hi ha els llibres que ens regalen, els que regalem i també els que ens comprem per a nosaltres mateixos. Molts llibres. Alguns els llegirem, d'altres, no. Tanmateix, continuarem conservant tant els que llegim com els que ens restin per llegir. Per què? En primer lloc perquè, conscientment o no, atorguem al llibre un valor màgic, un valor que va més enllà de la seva estricta materialitat. Diria que molts practiquem una mena de fetitxisme que ens fa molt difícil, per exemple, llençar a la brossa o destruir un llibre. Ens agrada tenir-los, contemplar-los, tocar-los, encara que no els arribem a obrir. Saber que hi són, saber que són nostres. En segon lloc, s'hi barreja també una mena de sensació d'infinitud, d'immortalitat, potser. Mai no renunciem a llegir un llibre. Almenys no de forma definitiva. El que fem és ajornar-ho com si la mort no existís, com si no se'ns hagués d'acabar el temps. En el fons tenim vanament l'esperança que algun dia podrem llegir o rellegir totes les obres de la prestatgeria.

(Avui, 24.4.02)

LA FESTA DE LES LLETRES

Els lectors es van trobar ahir amb els llibres pels carrers de les ciutats i pobles catalans, llibres també escrits en àrab. I com ja és costum, molts van anar a la recerca i captura de l'escriptor preferit per intercanviar impressions i endur-se una dedicatòria. Dels autors en català, David Castillo, autor de *No miris enrere* (Ed. Proa), premi Sant Jordi i el *showman* televisiu Andreu Buenafuente amb la publicació dels monòlegs en *Allò que dèiem* (Ed. Columna) van estar entre els més venuts. En castellà, el guardonadíssim Javier Cercas va trencar pronòstics i es va situar al capdamunt de les preferències, amb la seva novel·la *Soldados de Salamina* (Ed. Tusquets), mentre que el veterà José Luis Sampedro també es guanyava les simpaties del públic lector amb el seu divulgatiu assaig antiglobalitzador. Un públic molt divers, que cada cop suma més turistes –especialment a Barcelona– i més ciutadans immigrants.

(Avui, 24.4.02)

Activitat 2

Aplica l'esquema de la comunicació a l'article de Marçal Sintes i identifica l'emissor, el missatge, el receptor, el codi i el canal.

Activitat 3

Imagina una classe de qualsevol matèria en què el professor explica la lliçó al seu alumnat. Sabries identificar l'emissor, el missatge, el receptor i el codi?

Activitat 4

Explica com funciona el procés comunicatiu i posa'n algun exemple.

Activitat 5

Llegeix en veu alta aquestes paraules del text de Marçal Sintes. A continuació classifica-les en columnes, segons el so de la vocal en negreta sigui oberta o tancada.

*llibret**ers**, nom**és**, regale**m**, vende**r**, ex**em**ple, qualsevo**l**, mol**t**s, llo**c**, bro**ss**a, fo**n**s*

e oberta	e tancada	o oberta	o tancada

Activitat 6

- a) Subratlla les síl·labes àtones de les següents paraules del text: *lectors, trobar, pobles, costum, trucar, pronòstics, mentre, llibres, centre, vendre, fetitxisme, exemple.*
- b) Quin fenomen hi has detectat? Explica'l breument amb les teves paraules.

Activitat 7

Encercla tots els substantius que apareixen al text *La festa de les lletres*, a continuació fes dos grups, segons siguin comuns o propis:

Comuns:

Propis:

Activitat 8

Classifica els substantius del text *La festa de les lletres*, en dos grups, segons siguin singulars o plurals:

Singular:

Plural:

Activitat 9

Forma el femení dels mots següents:

masculí	femení
alumne	
cosí	
sociòleg	
abel·lot	
amic	
hereu	
oncle	
monjo	
cuiner	
boletaire	

Activitat 10

Completa la sèrie següent:

masculí singular	femení singular	masculí plural	femení plural
	òrfena		
pare			
	marquesa		
		àvies	
bruixot			
			comtesses
		drapaires	
	pianista		
enemic			
nebot			

Activitat 11

Cambia el gènere de los sustantivos siguientes:

héroe		hijo	
barón		marido	
duque		catedrático	
flautista		testigo	
ratón		padrino	
gato		virrey	

Activitat 12

Pensa i escriu tres situacions quotidianes en què un diccionari pot ser de gran utilitat:

1.

2.

3.

Activitat 1

- a) Notícia: gènere informatiu.
- b) Columna: gènere d'opinió.
- c) Crítica: gènere d'opinió.
- d) Entrevista: gènere informatiu.

Activitat 2

- a) Expressar l'opinió de l'autor.
- b) Informar.
- c) El text A pertany al gènere d'opinió o interpretatiu. El text B pertany al gènere informatiu.
- d) En el text A hi domina la 1a persona, perquè l'autor dóna la seva opinió. En el text B domina la tercera persona, perquè dóna una informació objectiva.
- e) La tesi o idea principal del text A és que hi ha moltes persones que es manifesten en contra del Pla Hidrològic Nacional.
- f) El text B dóna una informació objectiva.
Respon a les preguntes Qui? Què? Quan? On? Com? Per què?

Activitat 3

Text	A	B	C	D	E	F	G
Secció	Opinió	Societat	Esports	Política	Cultura	Economia	Cartellera

Activitat 4

Emissor: el diari i els periodistes que hi escriuen.

Missatge: notícies, articles i tots els textos que hi apareixen.

Receptor: lectors.

Codi: llengua escrita.

Canal: paper.

Activitat 5

Possibles exemples: la llengua (missatges lingüístics habituals), la música (p. ex. un concert), signes fets amb les mans (ex. el cas del llenguatge dels sordmuts), la llum (p. ex. fent senyals lluminosos amb el codi Morse), els moviments (p. ex. les danses d'aparellament d'alguns animals, per exemple), etc.

Activitat 6

Solució oberta. Possible exemple:

Un noi vol anar a la platja i demana a la seva mare «On és el meu banyador?»

Emissor: el noi

Receptor: la mare

Missatge: «On és el meu banyador?»

Codi: llengua catalana

Canal: l'aire que ha transmès el so de la veu

Referent (tot allò que el missatge concret ens fa deduir de la realitat mitjançant la situació en què s'ha produït és el que constitueix el referent): en aquest cas, pel missatge podem deduir que «*fa sol*», «*el noi vol anar a banyar-se*», «*necessita el banyador per fer-ho*»...

Activitat 7

- La diferència principal entre un so vocàlic i un so consonàntic és que en el cas de les vocals l'aire que expirem surt lliurement, és a dir, sense trobar cap obstacle (llavis, llengua, dents...), en canvi quan pronunciem sons consonàntics trobem òrgans de l'aparell fonador que impedeixen que l'aire surti lliurement.
- Diem que un so és sord quan en pronunciar-lo les cordes vocals no vibren.
Exemple: [p], [t], [k]
- Diem que un so és sonor quan en pronunciar-lo les cordes vocals vibren.
Exemple: [b], [d], [g], totes les vocals

Activitat 8

[a]	[ɛ]	[e]	[i]	[ɔ]	[o]	[u]
pal	fred	temps	pi	poc	fosc	ruc
pa	res	més	tic	tros	tomb	full
mà	mel	pes	ric	os	por	suc
cap	tres	cep	mig	tro	front	cus
clar	cel	tret	dic	cop	molt	puc

Activitat 9

- Pere [e] pera [ɛ]
- cebes [ɛ] seves [e]
- bec [ɛ]
- bec [e]
- sobre [o]
- s'obre [ɔ]
- llavors [o]
- llavors [ɔ]
- sord [o]
- sort [ɔ]
- tens [e]
- tens [ɛ]

Activitat 10

El	meu	gat	està	quiet.			
Det.	adj.	nom	verb	adj.			
La	Maria	li	va deixar	el	seu	llibre.	
Det.	nom	pron.	verb	det.	adj.	nom	
Una	gota	d'	aigua	entrava	per	la	finestra.
Det.	nom	prep.	nom	verb	prep.	det.	nom
Aquest	telèfon	deu	estar	equivocat.			
Adj.	nom	adj.	verb	adj.			
Posa	el	test	a	la	finestra.		
Verb	det.	nom	prep	det.	nom		

Activitat 11

dies (masc. pl.), gent (fem. sing.), vacances (fem. pl.), interrupció (fem. sing.), rutina (fem. sing.), moment (masc. sing.), tresors (masc. pl.), menes (fem. pl.), exemple (masc. sing.), temps (masc. sing.), companyia (fem. sing.), esforç (masc. sing.), energia (fem. sing.), trivialitats (fem. pl.), recerca (fem. sing.), plaers (masc. sing.), vida (fem. sing.), narracions (fem. pl.), aventures (fem. pl.), pel·lícules (fem. pl.), bucaners (masc. pl.), doctor (masc. sing.), Indiana Jones (masc. sing.), veritat (fem. sing.).

Activitat 12

Masculí: problema, sèrie, enigma, compte, lleixiu, corrent, deute, front, desavantatge, afores.

Femení: postres, dents, xocolata, classe, aroma, resplendor.

Activitat 13

a) en català

vaca: vaques	pasqua: pasqües	calaix: calaixos
carta: cartes	pastís: pastissos	nas: nassos
amiga: amigues	gos: gossos	dona: dones
raó: raons	plaça: places	rosa: roses

b) en castellà:

libro: libros	ciudad: ciudades	marroquí: marroquís/marroquíes
compás: compases	botella: botellas	mármol: mármoles

Activitat 14

- a) Diccionari de la llengua
- b) Diccionari enciclopèdic
- c) Diccionari bilingüe
- d) Diccionari especialitzat

Activitat 15

- a) Diccionari bilingüe
- b) Diccionari enciclopèdic. També podries buscar informació en un diccionari especialitzat d'autors o de literatura
- c) Diccionari de la llengua

Activitat 1

- a) Tema principal: la venda de llibres durant la diada de Sant Jordi
- b) L'objectiu del text **Llibres i immortalitat** és donar a conèixer el pensament de l'autor respecte del fet de posseir un llibre. L'objectiu del text **La festa de les lletres** és informar sobre els llibres més venuts el dia de Sant Jordi.
- c) El text que proporciona informació objectiva és **La festa de les lletres**, perquè és una notícia; en canvi, el primer text és del gènere d'opinió i la informació és sempre subjectiva, perquè l'autor ens dóna la seva visió de les coses.
- d) **Llibres i immortalitat** és del gènere d'opinió o interpretatiu. **La festa de les lletres** és del gènere informatiu.

Activitat 2

Emissor → Marçal Sintès; missatge → opinió sobre els llibres; receptor → lectors; codi → llengua escrita; canal → paper.

Activitat 3

Emissor → professor; missatge → la lliçó; receptor → alumnes; codi → la llengua (oral si parla, i escrita si posa exemples a la pissarra).

Activitat 4

Un emissor envia un missatge a un receptor amb un codi a través d'un canal concret en una situació determinada. El receptor ha de conèixer el codi per poder descodificar-lo i entendre el missatge. Exemple: imagina un discurs polític. El polític que fa el discurs és l'emissor que comunica el missatge al públic, que és el receptor. La llengua que fa servir és el codi. El canal és l'aire que transmet el so i la megafonia si en fa servir. Finalment, la situació pot ser un recinte com un palau d'esports, una plaça de toros, una plaça pública, etc., amb banderes i emblemes del partit que representa el polític.

Activitat 5

e oberta	e tancada	o oberta	o tancada
regalem	llibreters	qualsevol	molts
vendre	només	lloc	fons
	exemple	brossa	

Activitat 6

- a) **lectors, trobar, pobles, costum, trucar, pronòstics, mentre, llibres, centre, vendre, fetitxisme, exemple.**
- b) El fenomen que es produeix és la neutralització de la **a/e** en posició àtona i la pronúncia del so [u] de la **o/u** en posició també àtona. És a dir, en posició àtona la **a** i la **e** sonen vocal neutra i la **o** i la **u** sonen com una **u**.

Activitat 7

Noms comuns: *lectors, llibres, carrers, ciutats, pobles, costums, recerca, captura, escriptor, impressions, dedicatòria, autors, showman, premi, publicació, monòlegs, pronòstics, preferències, novel·la, veterà, simpaties, públic, assaig, cop, turistes, ciutadans.*

Noms propis: *David Castillo, Proa, Sant Jordi, Andreu Buenafuente, Columna, Javier Cercas, Soldados de Salamina, Tusquets, José Luis Sampedro, Barcelona.*

Activitat 8

Singular: *costum, recerca, captura, escriptor, dedicatòria, David Castillo, premi, Sant Jordi, showman, Andreu Buenafuente, publicació, Columna, Javier Cercas, novel·la, Salamina, veterà, José Luís Sampedro, públic, assaig, cop, Barcelona.*

Plural: *lectors, llibres, carrers, ciutats, pobles, impressions, autors, monòlegs, pronòstics, preferències, Soldados, Tusquets, simpaties, turistes, ciutadans.*

Activitat 9

masculí	femení
alumne	alumna
cosí	cosina
sociòleg	sociòloga
abellot	abella
amic	amiga
hereu	hereva
oncle	tia/tieta
monjo	monja
cuiner	cuinera
boletaire	boletaire

Activitat 10

masculí singular	femení singular	masculí plural	femení plural
orfe	òrfena	orfes	òrfenes
pare	mare	pares	mares
marquès	marquesa	marquesos	marqueses
avi	àvia	avis	àvies
bruixot	bruixa	bruixots	bruixes
comte	comtessa	comtes	comtesses
drapaire	drapaire	drapaires	drapaires
pianista	pianista	pianistes	pianistes
enemic	enemiga	enemics	enemigues
nebot	neboda	nebots	nebodes

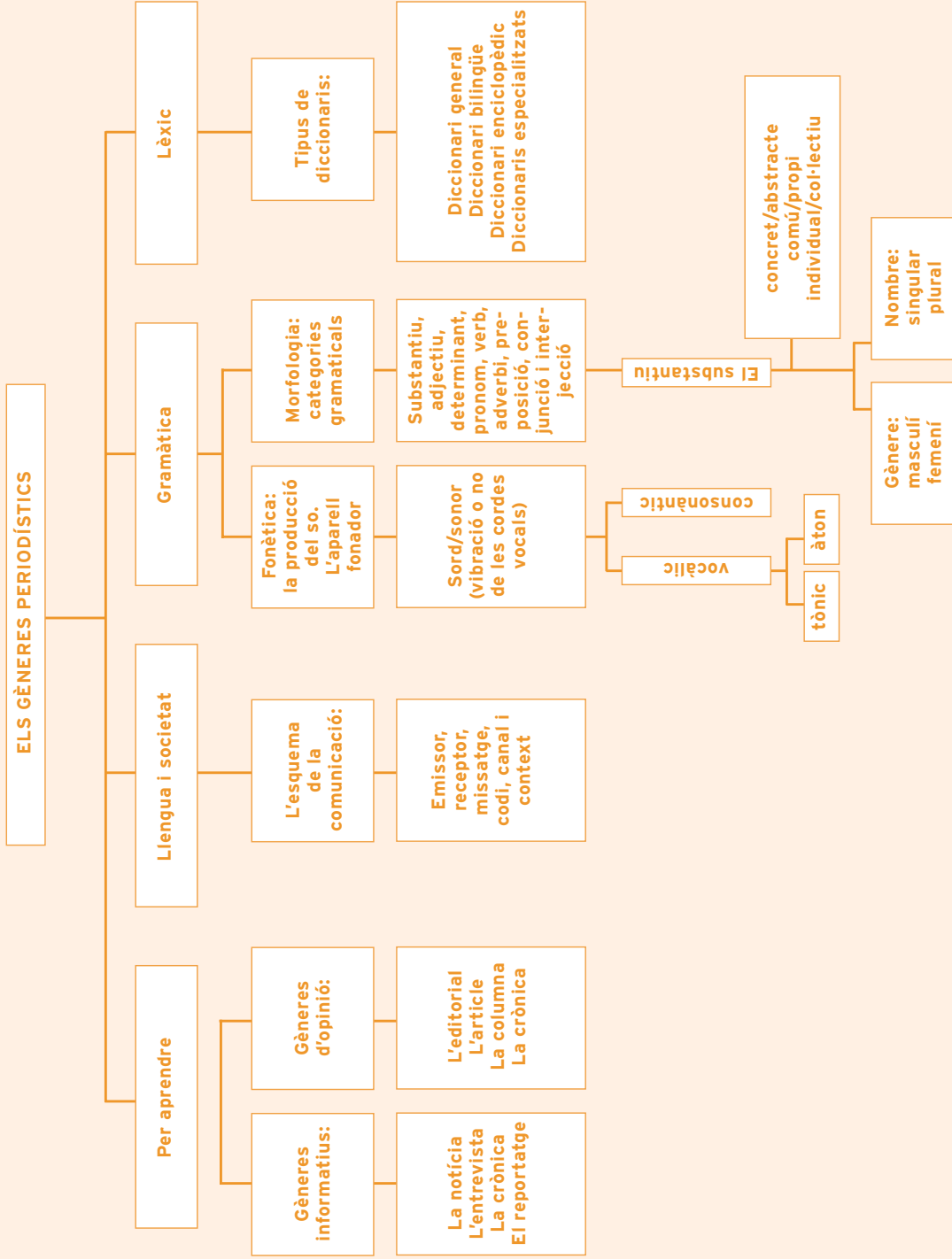
Activitat 11

héroe: heroína	hijo: hija
barón: baronesa	marido: mujer
duque: duquesa	catedrático: catedrática
flautista: flautista	testigo: testigo
ratón: rata	padrino: madrina
gato: gata	virrey: virreina

Activitat 12

Exemples de situacions quotidianes:

- Som a un restaurant d'una ciutat estrangera i volem saber què podem demanar de la carta.
- Per conèixer el significat d'una paraula que hem sentit per primera vegada.
- Hem de fer un treball o escriure algun text i intentem evitar la repetició d'un mateix mot.
- Volem obtenir informació i documentar-nos sobre un poble o ciutat que volem anar a visitar.
- Volem saber qui era un personatge que apareix citat en un llibre.

Què he après i què em falta?

Ara que ja has arribat al final de la unitat només et queda comprovar què has après i adonar-te, si és el cas, d'allò que et queda per aprendre.

Omple la graella següent amb Sí / No / A mitges:

He après a...	Activitats d'aprenentatge	Activitats d'avaluació	Sí / No / A mitges
Llegir i comprendre textos periodístics de diferents gèneres.	1, 2	1,2	
Identificar diferents gèneres periodístics i reconèixer-ne les característiques bàsiques.	1,2		
Distingir les diverses seccions d'un diari per poder buscar la informació fàcilment.	3		
Saber quins són els elements bàsics de la comunicació.	4, 5, 6	2, 3, 4	
Diferenciar els sons vocàlics i els sons consonàntics.	7		
Distingir i pronunciar correctament els sons vocàlics.	8, 9	5, 6	
Distingir les diferents categories gramaticals.	10		
Reconèixer i classificar els substantius segons les seves característiques.	11, 12	7, 8, 10	
Canviar el gènere i el nombre dels substantius.	13	9, 10, 11	
Reconèixer diferents tipus de diccionaris i valorar-ne la seva utilitat.	13	9, 10, 11	

Unitat 3

73

LES CLAUS DE LA REDACCIÓ PERIODÍSTICA

UNITAT 3 | LES CLAUS DE LA REDACCIÓ PERIODÍSTICA

UNITAT 3

1. LA PREMSA

Comunicació

QUÈ APRENDRÀS?

En aquesta unitat aprofundiràs en el tema de la premsa i el llenguatge periodístic. Al final de la unitat podràs:

- Mostrar una actitud crítica davant els missatges de la premsa.
- Saber com es redacta un text periodístic i quin llenguatge s'utilitza.
- Comprendre i elaborar textos periodístics senzills.
- Reconèixer les funcions del llenguatge en textos breus i senzills.
- Distingir els sons sords i sonors.
- Detectar diftongs i hiats per separar síl·labes correctament.
- Escriure correctament la a/e i la o/u en posició àtona.
- Conèixer les regles d'accentuació i aplicar-les correctament.
- Manejar diferents diccionaris per buscar i aprofitar la informació que s'hi recull.

COM HO TROBARÀS?

PER APRENDRE

- Les claus de la redacció periodística
- El llenguatge en els textos periodístics
- L'actitud crítica dels lectors i les lectores
- Les fases de l'elaboració d'un diari

LLENGUA I SOCIETAT

- Les funcions del llenguatge: funció expressiva, funció conativa, funció referencial, funció fàtica, funció poètica i funció metalingüística

GRAMÀTICA

- Els sons consonàntics. Sons sords i sonors.
- Els diftongs (creixents i decreixents). El hiat
- L'accentuació
- La a/e i la o/u àtones

LÈXIC

- L'entrada de diccionari
- Les abreviatures
- Les accepcions i definicions

1. PER APRENDRE

LES CLAUS DE LA REDACCIÓ PERIODÍSTICA

Imagina que fulleges el diari i ensopegues amb un article sobre un tema de salut que t'interessa. Comences a llegir-lo i no entens el contingut perquè el vocabulari que s'hi utilitza és molt científic. Quin és el problema? Doncs que el redactor del text no ha tingut en compte que el lector no és un especialista sobre el tema, sinó que és una persona que vol saber alguna cosa més sobre un tema que l'interessa. El llenguatge periodístic ha de ser equilibrat, ni massa planer ni massa tècnic, ni massa col·loquial ni massa culte, de manera que tothom el pugui entendre.

Hem vist que, perquè es produeixi comunicació, un emissor (el redactor) ha d'enviar un missatge (el text periodístic) a un receptor (el lector) a través d'un canal (la premsa). És fonamental que l'emissor i el receptor comparteixin un codi (la llengua escrita), conegut per tots dos. El periodista haurà d'utilitzar el codi adequat –un llenguatge equilibrat, correcte i entenedor– si vol aconseguir l'objectiu d'informar i entretenir el lector.

El gènere periodístic –sigui interpretatiu o informatiu– condiona el llenguatge i l'estil del text periodístic. Hi ha, però, una sèrie de consells que sempre s'han de seguir per tal de garantir la claredat del text:

- **Respectar l'ordre dels elements de la frase:** els mots de la frases estan ordenats de manera lògica i comprensible. S'utilitzen frases ben construïdes i completes. El text periodístic ha de contenir les dades més rellevants i imprescindibles per evitar que hi hagi defecte d'informació o ambigüitat.
- **Construir frases simples i breus:** és aconsellable escriure frases curtes, en lloc de frases molt llargues i complicades.
- **Escriure les dades importants al principi:** Els textos periodístics s'han d'obrir amb la informació principal a l'inici.
- **Evitar les repeticions:** no és recomanable repetir la mateixa paraula moltes vegades en un mateix text. El redactor busca sinònims, és a dir, paraules que tenen un significat equivalent o semblant, en cas que hagi d'insistir en un concepte.

Pel que fa al llenguatge utilitzat, els textos periodístics es caracteritzen pels trets següents:

- A la premsa escrita hi apareixen sovint paraules en lletra cursiva, acostumen a ser paraules en altres idiomes o **estrangerismes**. Són mots d'ús freqüent però que no figuren als diccionaris.
«El DKV Joventut ha tornat a entrar a la zona de *play-off* pel títol de lliga»
«La *top model* alemanya es casarà amb el productor de cinema...»
- Cada dia es creen **paraules noves** que donen nom a avenços tècnics, nous productes, etc. La introducció d'aquests mots, poc coneguts pels lectors, exigeix sempre una breu explicació per part del redactor.
«L'univers té l'origen en un moment singular anomenat *Big Bang* (gran explosió) i podria acabar en un altre moment determinat, el *Big Crunch* (gran contracció)»

- **Expressivitat** del llenguatge: Els títols dels textos periodístics han de ser especialment atractius per cridar l'atenció del lector.
«S'obre la guerra fiscal»
«Barça: con un pie en Europa»

(Fes les activitats d'aprenentatge 1, 2 i 3)

Cada diari observa les seves normes i criteris a l'hora de publicar textos. El **llibre d'estil** és una eina que tenen totes les publicacions periòdiques (especialment els diaris), que serveix de guia de redacció per als periodistes. El llibre d'estil és un manual pràctic que recull recomanacions i normes que permeten unificar els criteris per a la redacció dels textos publicats en el mitjà. A grans trets, es pot dir que explica quin ha de ser el model de llengua, els criteris per aplicar els signes de puntuació, la cursiva, les cometes, les majúscules i les minúscules, etc., conté consells d'ús d'alguns mots i expressions per tal d'evitar malentesos i utilitzar en cada cas la paraula adequada.

Pel que fa al tractament de la informació, la professió periodística de Catalunya segueix un codi deontològic, és a dir, un conjunt de deures i normes ètiques que regeixen i regulen l'exercici del periodisme. Qualsevol periodista es compromet a respectar aquest codi que conté, entre altres, aquestes normes: fer sempre la distinció entre els fets i les opinions, difondre informacions fonamentades i obtenir-les de manera digna, respectar el dret a la intimitat i la imatge de les persones, etc.

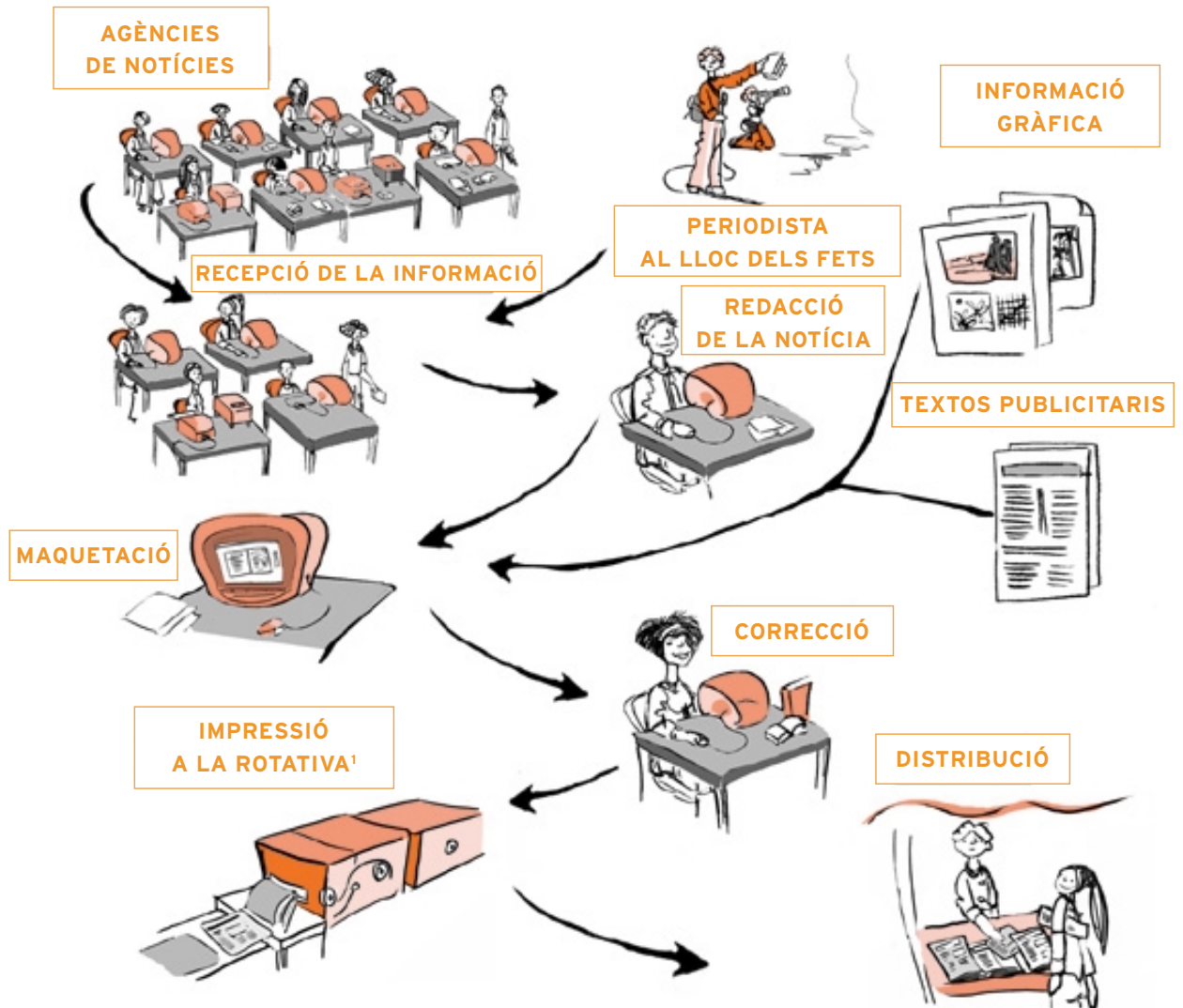
L'ACTITUD CRÍTICA DELS LECTORS I LES LECTORES

Llegir el diari amb regularitat ens permet estar informats i entendre la realitat en què vivim. Com més coses sabem sobre el món que ens envolta (la política, la societat, la cultura, etc.), més es desenvolupa el nostre criteri personal davant dels fets. La lectura de la premsa escrita afavoreix l'actitud crítica davant del text escrit: llegim, interpretem i, després, som capaços d'argumentar les nostres idees.

(Fes les activitats d'aprenentatge 5 i 6)

LES FASES DE L'ELABORACIÓ D'UN DIARI

Observa aquesta aua que descriu les fases d'elaboració d'un diari:

(Fes l'activitat d'aprenentatge 4)

2. LLENGUA I SOCIETAT

Les funcions del llenguatge (I)

Quan utilitzem el llenguatge verbal per comunicar-nos ho fem amb diferents finalitats. Aquestes finalitats reben el nom de funcions i estan relacionades amb cada un dels elements de la comunicació. Segons quin sigui l'objectiu final del missatge hi predominarà una funció o una altra. Les funcions del llenguatge són les següents:

La **funció expressiva o emotiva** apareix en aquells missatges que volen manifestar emocions, opinions, sentiments o pensaments propis de l'emissor. Els

¹ Rotativa: màquina per imprimir premsa periòdica.

diaris íntims o les cartes personals són exemples de missatges on predomina aquesta funció. Ex. *Estic fart d'estudiar!*

La **funció conativa o d'incitació** té com a objectiu incitar el receptor, convèncer-lo, seduir-lo, ordenar-li alguna cosa, etc. És a dir, pretén provocar una resposta en el receptor. Els textos i cartells publicitaris són missatges on predomina aquesta funció. Ex. *Provi el nou detergent Marialín!*

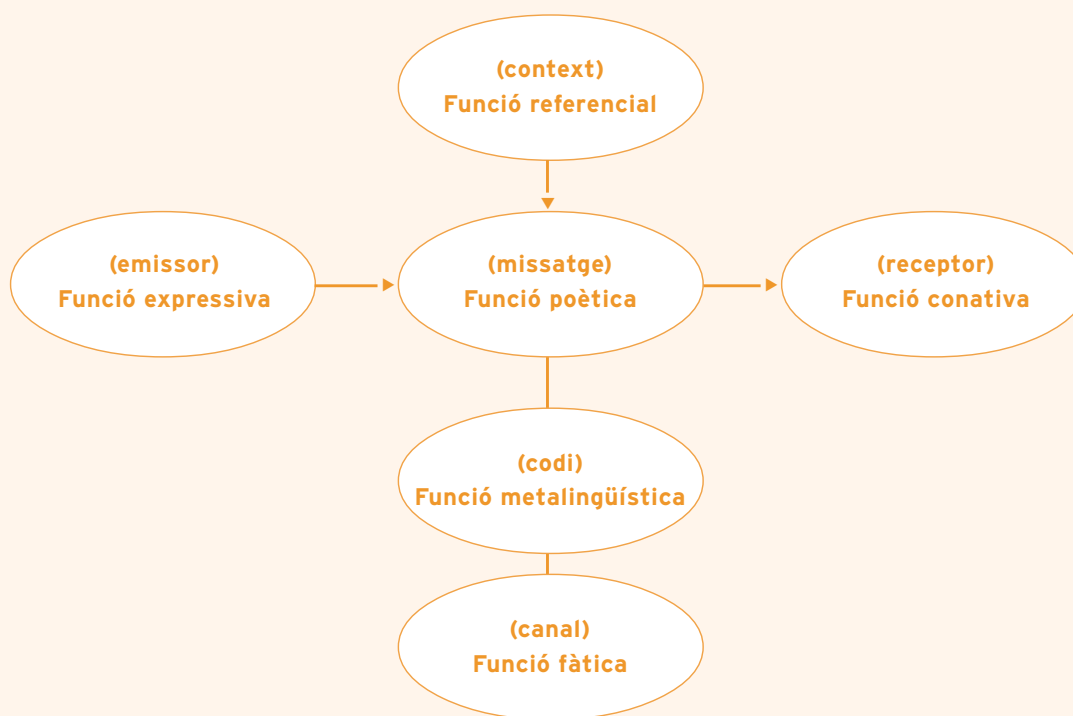
La **funció referencial o informativa** se centra en el referent i dona informació objectiva sobre la realitat. En els llibres d'història o les notícies de la premsa hi predomina aquesta funció. Ex. *Londres aplicarà un peatge als cotxes que vagin al centre.*

La **funció fàtica o de contacte** se centra en el canal i pretén facilitar la comunicació o assegurar-ne l'eficàcia. En la conversa telefònica, per exemple, aquesta funció és habitual, ja que com que no veiem l'interlocutor no tenim la seguretat que ens escolti. Ex. *M'entens?, Oi que sí?, No creus?, Sí, és clar, No, és clar, Ahà...*

La **funció poètica** se centra en la forma estètica del missatge, com en obres literàries o lletres de cançons. L'exemple més clar és la poesia, tot i que també és habitual en missatges publicitaris. Ex. *He sentit el so fosc / d'una cosa que em cau / dins algun pou.* (Fragment d'un poema de Gabriel Ferrater).

La **funció metalingüística** se centra en el codi i fa referència a l'ús del llenguatge per parlar del propi llenguatge o d'un altre codi. En les gramàtiques o els diccionaris, aquesta funció és predominant. Ex. *Què vol dir la paraula «desolació»?*

Sovint un mateix missatge pot contenir diferents funcions lingüístiques, però normalment n'hi haurà una que predominarà per damunt de les altres.

Fixa't que cada funció fa referència a un element de la comunicació.

(Fes les activitats d'aprenentatge 8 i 9)

3. GRAMÁTICA

Fonètica

Els sons consonàntics

En la unitat 2 vàrem distingir els sons sords i els sons sonors depenent de si les cordes vocals vibraven o no. També vàrem explicar que totes les vocals eren sonores, perquè les cordes vocals vibraven en pronunciar-les.

En el cas de les consonants podem trobar-ne de sordes i de sonores. En aquest quadre ho podem veure:

Els que fan vibrar les cordes vocals, **sons sonors**: **b, d, g, z, l, r, m, n**, i les vocals.
Els que no fan vibrar les cordes vocals, **sons sords**: **p, t, k, s, f**.

Aquest fet és el causant de la diferència entre parelles de mots com: **cas**a/**ca**ça, **bala**/**p**ala, **ros**a/**ross**a, **joc**/**x**oc.

(Fes les activitat d'aprenentatge 10 i 11)

Ortografia

Els diftongs

Recorda (unitat 1) que el nucli de la síl·laba és la vocal. Quan en una síl·laba trobem dues vocals juntes que es pronuncien en el mateix cop de veu es produeix el diftong. Així la paraula *remei* té dues síl·labes; **re-me**i, perquè les vocals **ei** s'ajunten en una mateixa síl·laba.

Per tal de formar diftong cal trobar una vocal forta (**a, e, o**) i una vocal feble (**i, u**) en una mateixa síl·laba. Ex. **ai**-re, **qua**-li-tat. En el primer cas, apareix primer la vocal forta **a** i després la feble **i**; en canvi en el segon cas trobem primer la feble **u** i després la forta **a**. Així doncs, podem dir que segons l'ordre en què trobem les vocals d'un diftong hi haurà dos tipus de diftongs:

Diftongs decreixents

a, e, i, o, u + u
au, eu, ou, iu, uu,

a, e, o, u + i
ai, ei, oi, ui,

Exemples:

dau, **ne**u, **ri**u, **ou**, **du**
mai, **rei**, **noi**, **bui**t

Diftongs creixents

g + u + vocal
gua, güe, güi, quo

q + u + vocal
qua, qüe, qüi, quo

i o u intervocàliques*

Exemples:

llengua, **aigües**, **lingüista**, **qua**-
tre, **qüestió**, **hiena**, **feia**, **cauen**

* Tingues present que en aquest cas la **i** i la **u**, estan ocupant el lloc que correspondria a una consonant. Això pot passar a principi de mot o quan són enmig de dues vocals:

- A principi de mot: **io**-de, **io**-gurt, **iot**.
- Entre vocals: no-**ia**, jo-**ia**, ri-**uen**.

El **hiat** és el procediment contrari al diftong. Es produeix quan hi ha dues vocals juntes que pertanyen a síl·labes diferents.

En les paraules: *piano, usuari, diable, viatge*, les dues vocals que apareixen juntes no formen diftong.

Fem la separació sil·làbica: *pi-a-no, di-a-ble* i *vi-a-tge* tenen tres síl·labes i *u-su-a-ri* en té quatre. Per influència del castellà sovint articulem aquests grups vocàlics en un sol cop de veu (diem *pia-no*).

(Fes les activitats d'aprenentatge 12 i 13)

L'accentuació

Segons la posició de la síl·laba tònica, podem classificar les paraules en:

Agudes. La síl·laba tònica és l'última: *allà, París, cargol*.

Planes. La síl·laba tònica és la penúltima: *llibre, fàcil, èxit*.

Esdrúixoles. La síl·laba tònica és l'antepenúltima: *àlgebra, tònica, màquina*.

Pel que fa al català, a l'hora d'accentuar haurem de tenir en compte una sèrie de circumstàncies:

- La **a** és, com ja sabem, la vocal més oberta, s'accentua sempre amb l'**accent obert**: *pàgina, semàfor, demà*.
- La **i** i la **u**, com que són les vocals més tancades s'accentuen sempre amb l'**accent tancat**: *bústia, pastís, ningú, cadascú*.
- La **o** i la **e** poden portar accent obert o tancat, segons la pronúncia del so: *església, molèstia, tómbola, però*.

Accentuació de les agudes

Accentuarem totes les paraules agudes acabades en: **a, e, i, o, u, as, es, is, os, us, en, in**. Excepció: no accentuarem les paraules agudes que acaben en diftong decreixent: *avui, compreu, teniu*.

Accentuació de les paraules planes

Accentuarem les paraules planes que no acaben en: **a, e, i, o, u, as, es, is, os, us, en, in**: *àtoms, càrrec, càstig, semàfor, caràcter*. Sí que accentuarem les paraules planes que acaben en diftong decreixent: *cantàveu, dormíssi, seríeu, tinguéssi, voldríeu*.

Accentuació de les paraules esdrúixoles

Les paraules esdrúixoles s'accentuen totes: *fàbrica, elèctrica, víctima, àrbitre, península*. Cal tenir en compte el hiat, ja que les paraules amb el grup i + vocal no formen diftong: *ràdio, justícia, història, pèrdua, consciència*.

(Fes les activitats d'aprenentatge 17 i 18)

▼ Acentuación

En castellano, llevan acento gráfico o tilde las palabras siguientes:

- Las **agudas** que acaban en **vocal**, **-n** o **-s**: *sofá, sillón, cafés, violín, revés*.
- Las **llanas** o **graves** que acaban en consonante que no sea **n** o **s**: *césped, árbol, mármol*.
- Todas las **esdrújulas** y **sobreesdrújulas**: *líquido, entréguese*.

Diptongos

Se produce diptongo cuando se juntan en una única sílaba una vocal fuerte (**a,e,o**) y una débil (**i,u**) o dos vocales débiles: *a-cei-te, bai-le, lluvia, huir*

Acentuación de diptongos y triptongos

Llevan tilde cuando corresponde según la regla general de acentuación y se coloca teniendo en cuenta lo siguiente:

Sobre la vocal más abierta: *miráis, huésped, vuélvase*.

Si el diptongo es **ui**, **iu**, se acentúa la última vocal: *benjuí, cuídate*.

Si es un triptongo (tres vocales juntas que se pronuncian en la misma sílaba), se acentúa la vocal más abierta: *averiguáis, santiguáis*.

En ocasiones hay que separar el diptongo porque el acento tónico descansa en la vocal débil, entonces ésta lleva tilde aunque no siga la regla general de acentuación: *re-ír, ra-íz, Ma-rí-a*.

Hiato

Es la combinación de dos vocales abiertas (**a,e,o**) que forman dos sílabas diferentes: *lí-ne-a, ca-no-a, ge-ó-lo-go*.

La grafía de la vocal neutra a/e

Per saber quan caldrà escriure una grafia **a** o una grafia **e**, disposem d'unes quantes normes que ens ajudaran a resoldre un gran nombre de casos:

La vocal neutra en noms i adjectius a final de mot:

Si són femenins, acaben en **-a**: *ceba tendra*.

Si són masculins, acaben en **-e**: *formatge tendre*.

Davant la **-s** final dels plurals, escriurem sempre **-es**: *cebes tendres*.

Si la vocal neutra es troba enmig de paraula, per saber com s'escriu buscarem un mot de la mateixa família on aquesta sigui tònica: en la paraula teulada, la grafia **e** ocupa una síl·laba àtona, es pronuncia [ə]. En canvi, en teula, que és de la mateixa família, aquesta síl·laba és tònica. Això significa que escriurem:

Grafia **a** si en un mot de la mateixa família trobem **a** tònica en el mateix lloc: *passera, pas*.

Grafia **e** si en un mot la mateixa família trobem **e** tònica en el mateix lloc: *terreny, terra*.

Hi ha algunes paraules que en català s'escriuen amb **e** o amb **a** i en canvi en castellà s'escriuen amb una altra grafia:

S'escriuen amb grafia **a**: *afaitar, ambaixada, avaria, davant, rancor, assassí, arravatar, sanefa, Sardenya, avaluar, racó*.

S'escriuen amb grafia **e**: *espàrrec, assemblea, ebenista, punxegut, ràfega, efeminat, emparar, enyorar, estendard, resplendor, revenja, santedat, esternudar, seguretat, següent, sergent, honestedat, litre, meravella, monestir, treball, vernís.*

La grafia de la **o/u** àtona

Per al cas de la **o/u** en posició àtona, també podem recórrer a unes quantes regles semblants a les que hem vist de la vocal neutra:

A final de mot escriurem:

Grafia **-o** en noms i adjectius masculins: *monjo, carro, esbarjo, suro, toro, fondo, guerxo, flonjo.*

Grafia **-os** en el plural de noms i adjectius masculins: *pagesos, textos, mesos, grisos, dolços.*

Enmig de mot:

Igual que en el cas de la vocal neutra, podem buscar un mot de la mateixa família on aquesta vocal sigui tònica. Escriurem:

Grafia **o**, si trobem **o** a la síl·laba tònica de la mateixa família: *collaret, coll.*

Grafia **u**, si trobem **u** a la síl·laba tònica de la mateixa família: *ullada, ull*

Hi ha un grup de paraules en les quals les grafies **o/u** no coincideixen en català i en castellà.

S'escriuen amb grafia **o**: *assortir, atordir, avorrir-se, bordell, botifarra, embotit, Empordà, escopir, escrúpol, estrafolari, govern, brúixola, capítol, complir, joventut, nodrir, rètol, torró.*

S'escriuen amb grafia **u**: *ateneu, ritu, suborn, sufocar, suportar, tipus, trofeu, riu, bufetada, focus, fetus, fòrum, muntanya, muntar, tramuntana.*

(Fes les activitats d'aprenentatge 14, 15 i 16)

4. LÈXIC

Fent ús del diccionari

L'entrada de diccionari.

Al diccionari trobarem moltes de les paraules de la llengua. N'hi ha d'altres però, que no tenen una entrada pròpia i per trobar-ne el significat hem de buscar paraules similars.

Per exemple, busca al diccionari les paraules i expressions *estranyes, acarona-va, cafetó, al peu de la lletra.*

Cap d'aquestes paraules apareix amb una entrada pròpia al diccionari.

En el cas d'*estranyes*, haurem de buscar el significat de la paraula *estrany*. Als diccionaris els noms i els adjectius apareixen amb la forma masculina i singular, tot i que al costat s'hi posa la forma femenina. Així, doncs, per saber el significat d'*estranyes*, haurem de mirar l'entrada del mot *estrany, -a*.

Tampoc trobem *acaronava*, paraula que indica una acció. Les paraules referides a accions, els verbs, tenen l'entrada al diccionari amb la forma en infinitiu. Si volem saber la definició d'*acaronava*, buscarem l'entrada *acaronar*.

Cafetó no té una entrada pròpia al diccionari però sabem que és una paraula que deriva del mot *café*, que és la paraula que haurem de buscar. Després, si pensem en formes com *fulletó* o *reietó*, deduirem que és un diminutiu de *café*. Per buscar mots derivats haurem de buscar el significat del mot primitiu.

Al *peu de la lletra* és una expressió que té un sentit figurat. Per fer-ne la recerca al diccionari es poden buscar les entrades *peu* o *lletra* i trobarem l'explicació de tota l'expressió. Segons els diccionaris trobarem el significat en una o altra entrada.

Les abreviatures.

Pel que fa a les abreviatures, per saber què volen dir, cal recórrer a les pàgines inicials del diccionari. Tot i que n'hi ha moltes, es poden destacar:

<i>m.</i>	masculí
<i>f.</i>	femení
<i>pl.</i>	plural
<i>sing.</i>	singular
<i>art.</i>	article
<i>adj.</i>	adjectiu
<i>ex.</i>	exemple
<i>irreg.</i>	irregular

Les accepcions i definicions.

Llegeix aquestes frases:

A la plaça han instal·lat bancs i papereres.

Has dut els diners al banc?

El vaixell va detectar un banc de peixos.

Evidentment, la paraula *banc* no té el mateix significat a les tres frases. Al diccionari trobem:

banc *m.* **1.** Seient estret i llarg, generalment de fusta, on caben algunes persones. **2.** Taula sòlida, normalment de fusta o metàl·lica, proveïda d'eines que permeten efectuar treballs de fuster, ajustador, etc. **3.** Establiment de crèdit que pren diners a préstec i en deixa a qui desitja un préstec. **4.** Grup compacte de peixos que es traslladen junts.

Quina de les accepcions creus que correspon a la frase *A la plaça han instal·lat bancs i papereres*? Evidentment és l'accepció 1.

I a *Has dut els diners al banc*? Li correspon l'accepció 3.

El significat de *banc* de la frase *El vaixell va detectar un banc de peixos* és, evidentment, la de l'accepció 4.

Els mots tenen un significat en funció del context en què es troben. Caldrà veure en quin context apareix la paraula per destriar-ne la definició correcta.

(Fes les activitats d'aprenentatge 19 i 20)

PER APRENDRE

Activitat 1

Hem vist que un dels trets del llenguatge periodístic és l'ús de sinònims que serveixen per evitar repeticions. Llegeix aquest text periodístic. Subratlla totes les paraules sinònimes que el periodista ha utilitzat per referir-se a Antonio V.S., protagonista de la notícia:

Un històric atracador de bancs a Catalunya va ser detingut aquest cap de setmana passat a la localitat madrilenya de Villalba. Antonio V.S. està acusat de cometre 4 atraments amb violència i intimidació.

Abans d'actuar a Madrid, el veterà delinqüent va disparar contra un empresari que únicament va resultar ferit. La víctima estava realitzant un transacció bancària, quan el lladre va entrar i va disparar (...)

Avui

Activitat 2

Busca els mots estrangers que apareixen en aquests textos periodístics i explica'n el significat:

- a) El vestidor blaugrana és plenament conscient que la visita demà del Vila-real és decisiva per pressionar el Celta –amb els mateixos punts, però millor goal average; i que té el difícil desplaçament al camp del Saragossa– i intentar recuperar el quart lloc.

(Avui, text adaptat)

- b) La tenista Ana Kurnikova dedica més temps a la dolce vita (ballar, anar a festes, comprar...) que a la raqueta.

(Avui, text adaptat)

- c) Davant del museu, l'encarregat d'una botiga de souvenirs no semblava merèixer el nom que porta el seu establiment.

(Avui, 22.4.02)

d) L'actriu Whoopi Goldberg va començar com a showwoman en un local de Nova York fins que el director de televisió Mike Nichols la va descobrir.

(*Avui*, 22.4.02)

Activitat 3

Els titulars funcionen com a reclam per al lector del diari. Redacta titulars breus i atractius per a les informacions següents:

a)

La victoria por goleada al Osasuna ha abierto un horizonte de esperanza para los *culés*. Los tres goles del Barça en poco más de quince minutos en el partido de ayer, hacen que la afición sueñe aun con ganar el título de liga.

b)

«Viva Montesa» és la mostra que es pot visitar al Museu de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya, de Terrassa. L'exposició recull l'evolució de les motos de la marca Montesa. 70 motos i més de 400 imatges són algunes de les peces que s'hi poden observar.

(*Barcelona y m@s*, text adaptat)

c)

La danza viu avui el seu dia internacional. Com cada any, diferents entitats han programat activitats relacionades amb el ball, que inundaran els carrers de Barcelona.

(*Barcelona y m@s*, text adaptat)

d)

Pekín. – Un campesino chino ha encontrado ocho huevos de dinosaurio fosilizados de más de 60 millones de años de antigüedad en el condado de Yunxian, región conocida como «la tierra de los dinosaurios» por la gran cantidad de restos de fósiles descubiertos.

Científicos del Instituto de Investigación Científica de Hubei han confirmado que los huevos, encontrados accidentalmente por un campesino mientras araba la tierra entre los meses de enero y marzo, pertenecen al periodo del Cretáceo.

(*El Periódico de Catalunya*, 6.05.02)

e)

El voto de los franceses demócratas, desde la izquierda plural a la derecha moderada, dio ayer una arrolladora victoria a Jacques Chirac. El ultraderechista Jean-Marie Le Pen, sin embargo, no se hundió. Se acercó al 18% de los votos gracias a la fidelidad de sus electores, si bien calificó su derrota de «hiriente».

(*La Vanguardia*, 6.05.02)

Activitat 4

Ordena les fases del procés d'elaboració d'un diari, de principi a fi:

- Es maqueta el diari i es munten les pàgines amb els textos, les fotografies i la publicitat.
- La policia desmantella una xarxa de narcotraficants.
- Es fa la correcció dels textos.
- Es distribueix el diari als punts de venda.
- El periodista elabora i redacta la notícia.
- S'imprimeix el diari en una rotativa.
- El lector compra el diari al quiosc.
- La policia convoca una roda de premsa i els periodistes hi assisteixen.

Activitat 5

Llegeix aquest text d'opinió i digues si les afirmacions de més avall són veritables (V) o falses (F):

CLONATGE HUMÀ**Marçal Sintes**

S'està produint un debat fascinant sobre la biogenètica en general i el clonatge humà en particular. Alguns, com el president dels EUA, George W. Bush, rebutgen frontalment el clonatge humà, tant si és terapèutic –o sigui, utilitzar els embrions per investigar i provar de trobar medicines com més efectives millor– com si és reproductiu. Altres polítics i també molts científics defensen el clonatge terapèutic amb intensitat i gran convicció. Recentment en la discussió ha irromput un ginecòleg italià, Severino Antimori, que diu que ha implantat a una dona un embrió humà clonat. La identitat de la dona es desconeix. La notícia, que va aparèixer en la prestigiosa revista *New Scientist*, és absolutament colpidora. Aquest experiment, a banda de tenir molts riscos per al nadó i per a la mare, planteja greus problemes d'ordre moral. En el cas del clonatge humà, igual que en el de l'energia atòmica, la ciència desafia els límits que com a societat ens hem posat. És fàcil construir una bomba atòmica. També és relativament fàcil –i cada cop ho serà més– intentar clonar un humà. Ni la llei ni la policia semblen poder-ho impedir. Això vol dir que, sigui Antimori o no, tard o d'hora algú ho farà. I ens trobarem davant clons humans. Pensem-hi.

(Avui, 12.4.02)

a) El clonatge terapèutic serveix per a la investigació de nous fàrmacs per combatre malalties.	V	F
b) El president dels EUA recolza el clonatge terapèutic, però no el reproductiu.	V	F
c) Hi ha altres polítics i científics que pensen que el clonatge terapèutic és positiu.	V	F
d) Severino Antimori, ginecòleg italià, ha experimentat amb el clonatge amb finalitat terapèutica i no reproductiva.	V	F

El discurs d'un polític que pretén aconseguir vots.

Un sonet de Quevedo.

L'entrada d'un diccionari.

Activitat 9

Digues quina funció predomina en els missatges següents:

Tinc molt mal de cap.

«Veig els núvols que volen com el meu pensament»

Acosta'm la sal!

No m'agrada el futbol!

GRAMÀTICA

Activitat 10

Completa aquesta afirmació:

- Quan pronunciem un so sonor les cordes vocals _____, en canvi, quan en pronunciem un de sord les cordes vocals _____.
- Practica-ho. Posa't la mà al coll i pronuncia aquests mots en veu alta exagerant la consonant en negreta, percebràs que en uns casos es produeix vibració i en d'altres no:

ca**sa**/ca**ç**a

bala/**p**ala

joc/**x**oc

Activitat 11

Fes dues columnes amb les paraules que et donem a continuació en funció de si el so de les lletres que apareixen en negreta és sord o sonor:

pagès, **p**intor, llunyania, cam**is**a, enc**ar**a, l**l**ibre, boir**in**a, ratol**l**, torr**en**t, barr**ar**ca, prov**a**, escol**a**, f**ar**, cerà**m**ica

Sord

Sonor

Activitat 12

Agrupa les paraules de la sèrie següent en dues columnes segons formin diftong o no les dues vocals en contacte:

a) en català:

dia, duaner, quatre, ploure, iogurt, quota, avui, arqueòlegs, dijous, suar, projecció, actualitat, reina, diumenge, gràcia, realitat, divuit, viure, pingüí, piano

Amb diftong

Sense diftong

b) en castellà:

fuego, satisfacción, boa, también, geógrafo, agua, poético, ruido, empleo, país, áreas, elecciones, aceite, bucear, siempre

Diptongo

Hiato

Activitat 13

Classifica les paraules següents que apareixen al text de Marçal Sintes segons continguin diftongs (creixent o decreixent) o hiats:

terapèutic, embrions, reproductiu, científics, convicció, discussió, italià, notícia, prestigiosa, igual, energia, ciència, desafia, societat, policia

Diftongs creixents:

Diftongs decreixents:

Hiats:

Activitat 14

Ajudant-te d'una altra paraula de la mateixa família que tingui el so vocàlic en posició tònica, completa les paraules següents amb la grafia **a** o **e**:

cantaire: cant	v rdet:	dr paire:	t ndresa:
pap reria:	n tedat:	enll stir:	enf ngar:
v ntet:	ll mpegar:	m ntal:	m neta:

Activitat 15

Ajudant-te d'una altra paraula de la mateixa família que tingui el so vocàlic en posició tònica, completa les paraules següents amb la grafia **o** o **u**:

fondària: fondo	m cador:	r dar:	p ntejar:
f steria:	enc rbat:	p rtalada:	gr ssària:
s car:	s rar:	p nxada:	pl raner:

Activitat 16

Omple els buits amb la grafia adequada (consulta el diccionari, si no estàs segur/a de la solució).

1. S _ portava amb resignació l' _ nyorament que li produïa la distància.
2. L'ass _ ssí va quedar at _ rdit quan el varen desc _ brir.
3. És un av _ rriment af _ itar-se cada matí.
4. Es va arr _ vatar amb violència quan l'ass _ mblea es va desfer.
5. El foc es va s _ focar gràcies a l'esforç de tot el poble.
6. Aquell s _ rgent va comandar una operació a distància.
7. Tots estaven a favor del tr _ ball de recerca.
8. Entre tots vam env _ rnissar les portes del menjador.
9. El mon _ stir representava una petita m _ ravella de l'època medieval.
10. L' _ mbaixador ha _ valuat els tr _ balls realitzats.

Activitat 17

D'aquest fragment del text de Marçal Sintes *Clonatge humà*, classifica els mots polisíl·labs segons siguin aguts, plans o esdrúixols.

«Altres polítics i també molts científics defensen el clonatge terapèutic amb intensitat i gran convicció. Recentment en la discussió ha irromput un ginecòleg italià, Severino Antimori, que diu que ha implantat a una dona un embrió humà clonat. La identitat de la dona es desconeix. La notícia, que va aparèixer en la prestigiosa revista *New Scientist*, és absolutament colpidora. Aquest experiment, a banda de tenir molts riscos per al nadó i per a la mare, planteja greus problemes d'ordre moral.»

Aguts:

Plans:

Esdrúixols:

Activitat 18

D'acord amb les normes d'accentuació que hem estudiat, accentua, si cal, les paraules següents:

a) en català:

matalas, caixo, terapia, anís, volum, carrer, lliçó, eufòria, curios, església, pàgina, física, príncep, parisenc, cervol, elèctric, examen, música, inútil, època, tornavis, créixer, llastima, sindria, bustia, gràcia, ànima, estómac, però, perillos, història, córrer, díposit, tauro, próxim

c) en castellà:

lapiz, examen, jardín, felicidad, balón, línea, mármol, armario, teléfono, fama, llévatelo, terror, débil, jueves, fácil, cansado, único, césped, azúcar

LÈXIC**Activitat 19**

Digues quina entrada de diccionari trobarem per aquestes paraules i grups que apareixen al text anterior:

embrions	efectives
pensem-hi	a banda
prestigiosa	s'està

Activitat 20

Cerca al diccionari la paraula *banda* i copia la definició que correspon a la paraula en aquestes oracions:

La *banda* va actuar al teatre de la vila.

La pilota va anar *de banda a banda*.

La *banda* tenia previst atracar el banc la propera setmana.

Activitat 1

Digues si les afirmacions següents sobre el llenguatge i l'estil periodístic són veritables (V) o falses (F):

- Les oracions del text periodístic són breus per facilitar la comprensió del missatge.
- La notícia dona la informació més important al final per mantenir l'atenció del lector.
- Els textos periodístics contenen mots nous i estrangerismes.
- El llibre d'estil és un manual que recull normes i consells per a la redacció dels textos d'un diari determinat.
- El vocabulari del text periodístic és molt ric i ple de recursos expressius per donar bellesa a l'escrit.
- Tots el diaris tenen el mateix llibre d'estil.
- Els titulars són breus i atractius per captar l'atenció del lector.
- El llenguatge periodístic no és ni massa culte ni massa col·loquial perquè tothom el pugui entendre.

Activitat 2

2.1 Comprensió lectora. Llegeix aquest text d'opinió i respon aquestes preguntes:

- a) Quin tema s'aborda en aquest text?
- b) Qui són les *okupes*?
- c) Quines raons porten als joves a *okupar* propietats privades?
- d) Què opina l'autor sobre l'*okupació*?

2.2 La redacció periodística. Respon aquestes preguntes sobre l'estil i el llenguatge del text:

- a) Quantes paraules diferents utilitza l'autor per referir-se a l'habitatge propi?
- b) En el text apareixen alguns mots nous relacionats amb un moviment juvenil. Busca'ls i escriu-los.
- c) El títol de la columna és OKUPACIÓ. Inventa un altre títol atractiu per al text.

'OKUPACIÓ'

Jordi Graupera i Garcia-Milà

Es produeix un estrany fenomen quan un grup de joves *okupen* una casa abandonada. Tot i que la casa no és seva, tot i que el que fan és un delictes, tot i que,

Activitat 4

Dibuixa un esquema on apareguin les funcions del llenguatge, digues a quin element de la comunicació estan lligades i explica-les breument.

Activitat 5

Relaciona els missatges amb la funció que els correspon:

No em va agradar gens l'obra de teatre.	conativa
Em sents?	referencial
<i>El Quijote</i> és una obra de Miguel de Cervantes.	fàtica
Pots anar a comprar alguna cosa per sopar?	expressiva

Activitat 6

Escriu **V** (veritat) o **F** (fals) al costat de cada una de les afirmacions, segons el que creguis:

- Per emetre sons aprofitem l'acte de la respiració.
- Tots els sons del llenguatge produeixen vibració de les cordes vocals.
- Per produir els sons vocàlics l'aire expirat surt per la boca o el nas sense cap impediment.
- El català i el castellà tenen les mateixes vocals.
- Els sons sonors no produeixen cap vibració de les cordes vocals.
- Els sons sords no fan vibrar les cordes vocals.
- Totes les consonants de la paraula **petaca** són sordes.
- Totes les consonants de la paraula **faràndula** són sordes.
- Totes les consonants de la paraula **freqüència** són sonores.
- Totes les consonants de la paraula **bellesa** són sonores.

Activitat 7

Completa cada paraula amb la grafia **a** o **e** i indica el mot de la mateixa família que conté aquesta grafia en posició tònica:

1. Té una gran **f**acilitat per cantar. (**fà**cil)
2. Va enverm **_**llir de vergonya.
3. Portava sempre un ll **_**cet groc al cap.
4. El seu tracte resultava enc **_**ntador.
5. La fr **_**dor de les seves paraules el van deixar preocupat.
6. El f **_**rrer de la plaça no treballa els dissabtes.
7. Va decidir aprofitar el local per instal·lar-hi una b **_**rberia.
8. La ll **_**rgada del vestit resultava exagerat.
9. La t **_**ulada es veu des de tot arreu.
10. La bl **_**ncor de la pell contrastava amb la indumentària.

Activitat 8

Completa cada paraula amb la grafia **o** o **u** i indica el mot de la mateixa família que conté aquesta grafia en posició tònica:

1. A la nit és força **p**oruc. (**por**)
2. Cal evitar la p **_**bresa en la mesura de les nostres possibilitats.
3. Es va limitar a f **_**llejar el llibre premiat.
4. Cal comprar una sab **_**nera de conjunt.
5. La f **_**rnera el va convidar a menjar pa de pessic.
6. Porta només una d **_**tzena de taronges.
7. La f **_**guera el va advertir del perill.
8. Li va deixar com a herència una s **_**pera francesa.
9. Era molt f **_**rçut però no gaire traçut.
10. L'ametller va fl **_**rir a l'abril.

Activitat 9

Accentua els textos següents:

a) en castellà:

«Por dificultades en el ultimo momento para adquirir billetes, llegue a Barcelona a medianoche, en un tren distinto del que habia anunciado, y no me esperaba nadie.

Era la primera noche que viajaba sola, pero no estaba asustada; por el contrario, me parecia una aventura agradable y excitante aquella profunda libertad en la noche. La sangre, despues del viaje largo y cansado, me empezaba a circular en las piernas entumecidas y con una sonrisa de asombro miraba la

gran estacion de Francia y los grupos que estaban aguardando el expreso y los que llegabamos con tres horas de retraso.

El olor especial, el gran rumor de la gente, las luces siempre tristes tenian para mi un gran encanto, ya que envolvia todas mis impresiones en la maravilla de haber llegado por fin a una ciudad grande, adorada en mis ensueños por desconocida.»

Carmen Laforet. *Nada*. Ediciones Destino

b) en català:

La noticia va arribar a ultima hora. L'agencia era buida, alla només hi havia la Silvia i el Lluís. Els telèfons sonaven amb insistència. Havien de redactar aquella informació d'una manera ràpida, així sortiria publicada als diaris de l'endemà al matí. Tenien els nervis a l'estómac: havien de córrer, si no tot el seu esforç seria inútil.

Activitat 10

Digueu quina és la paraula que haurem de buscar al diccionari, si volem saber el significat dels mots del text: responguin, mancada, reivindicacions, puguem, equiparin.

Activitat 11

Busca al diccionari les diferents accepcions de les paraules: *sistema*, *penjar-se*, *misèria*, *via*. A continuació assenyala el significat més adient de cadascuna per al text *Okupació*.

Activitat 1

- atracador de bancs
- delinqüent
- lladre

Activitat 2

- a) *Goal average*: Mot anglès que significa mitjana de gols marcats.
- b) *Dolce vita*: Expressió en italià que vol dir portar una vida fàcil, relaxada, dedicada a l'oci, sense responsabilitats.
- c) *Souvenirs*: Mot francès que significa record, objecte que representa un lloc, un monument...
- d) *Showwoman*: Mot anglès que es refereix a una persona, en aquest cas una dona, amb una gran capacitat per entretenir el públic d'un espectacle o xou.

Activitat 3

Resposta oberta. Recorda que la brevetat, la claredat i l'expressivitat són els trets bàsics d'un bon titular. A continuació tens alguns exemples de com podrien ser els titulars d'aquestes informacions.

- a) El Barça mantene la esperanza.
- b) A tot gas.
- c) Una ciutat amb ritme.
- d) El auténtico parque jurásico.
- e) Stop a Le Pen / o / Chirac arrolla.

Activitat 4

Es maqueta el diari i es munten les pàgines amb els textos, les fotografies i la publicitat.

- 4 La policia ha desmantellat una xarxa de narcotraficants.
- 1 Es fa la correcció dels textos.
- 5 Es distribueix el diari als punts de venda.
- 7 El periodista elabora i redacta la notícia.
- 3 S'imprimeix el diari en una rotativa.
- 6 El lector compra el diari al quiosc.
- 8 La policia convoca una roda de premsa i els periodistes hi assisteixen.
- 2

Activitat 5

- a. V
- b. F
- c. V
- d. F
- e. V
- f. V
- g. F
- h. V

Activitat 6

Opinió personal: **resposta oberta**

Activitat 7

Redacció d'una notícia: **resposta oberta.**

Activitat 8

- Funció expressiva
- Funció conativa
- Funció poètica
- Funció metalingüística

Activitat 9

Expressiva; poètica (també hi és present la funció expressiva); conativa; expressiva

Activitat 10

- a) Quan pronunciem un so sonor les cordes vocals **vibren**, en canvi, quan en pronunciem un de sord les cordes vocals **no vibren**,
- b) Amb **ca**sa, **b**ala, **j**oc has de notar una vibració. Amb **ca**ça, **p**ala, **x**oc no l'has de notar.

Activitat 11

Sons sords: **p**intor, **en**cara, **ra**tolí, **f**ar, **ce**ràmica

Sons sonors: **pa**gès, **ll**unyaia, **ca**misà, **l**libre, **bo**irina, **to**rrrent, **b**arraca, **pro**va, **es**cola

Activitat 12

a) en català:

Amb diftong: **pl**oure, **av**ui, **dij**ous, **re**ina, **diu**menge, **div**uit, **vi**ure, **qu**atre, **io**gurt, **qu**ota, **pingü**f.

Sense diftong: **du**aner, **di**a, **ar**queòlegs, **su**ar, **act**ualitat, **grà**cia, **re**alitat, **pi**ano, **pro**jecció.

b) En castellà:

Diftongo: **fu**ego, **satis**facció*́*n, **tambié**n, **ag**ua, **ru**ido, **elecc**iones, **ace**ite, **si**empre.

Hiato: **bo**a, **geó**grafo, **poé**tico, **em**pleo, **paí**s, **á**reas, **buc**ear.

Activitat 13

Diftongs creixents: **ig**ual

Diftongs decreixents: **terapèu**tic, **re**productiu

Hiats: **En**cara que aquestes vocals apareixen juntes, es pronuncien en síl·labes diferents: **em**brions, **ci**entífics, **convicció**, **discussió**, **italià**, **notícia**, **prestigiosa**, **energia**, **ciència**, **desaf**ia, **societat**, **pol**icia.

Activitat 14

cantaire: cant
verdet: verd
drapaire: drap
tendresa: tendre
papereria: paper
netedat: net
enllestir llest
enfangar: fang
ventet: vent
llampegar: llamp
mental: ment
maneta: ma

Activitat 15

fondària: fondo
mocador: moc
rodar: roda
puntejar: punta
fusteria: fusta
encorbat: corba
portalada: porta
grossària: grossa
sucar: suc
surar: suro
punxada: punxa
ploraner: plors

Activitat 16

Suportava amb resignació l'enyorament que li produïa la distància.

L'assassí va quedar atordit quan el varen descobrir.

És un avorriment afaitar-se cada matí.

Es va arravatar amb violència quan l'assemblea es va desfer.

El foc es va sufocar gràcies a l'esforç de tot el poble.

Aquell sergent va comandar una operació a distància.

Tots estaven a favor del treball de recerca.

Entre tots vam envernissar les portes del menjador.

El monestir representava una petita meravella de l'època medieval.

L'ambaixador ha avaluat els treballs realitzats.

Activitat 17

Aguts: també, intensitat, convicció, recentment, discussió, irromput, implantat, embrió, humà, clonat, identitat, desconeix, absolutament, aquest, experiment, tenir, nadó, moral.

Plans: altres, polítics, científics, defensen, clonatge, terapèutic, ginecòleg, dona, aparèixer, prestigiosa, revista, colpidora, banda, riscos, mare, planteja, problemes, ordre.

Esdrúixols: notícia.

Activitat 18

Matalàs, caixó, teràpia, anís, volum carrer, lliçó, eufòria, curios, església, pàgina, física, príncep, parisenc, cérvol, elèctric, examen, músic, inútil, època, tornavís, créixer, llàstima, síndria, bústia, gràcia, ànima, estómac, però, perillós, història, córrer, dipòsit, tauró, pròxim.

Activitat 19

embrions: embrió

efectives: efectiu

pensem-hi: pensar

a banda: banda

prestigiosa: prestigiós

s'està: estar

Activitat 20

La *banda* va actuar al teatre de la vila. Conjunt instrumental de vent i de percussió.

La pilota va anar *de banda a banda*. D'un costat a l'altre.

La *banda* tenia previst atracar el banc la propera setmana. Conjunt de gent, habitualment armada, que es reuneixen per a una activitat.

SOLUCIONS DE LES ACTIVITATS D'AVUACIÓ

Activitat 16

- V Les oracions del text periodístic són breus per facilitar la comprensió del missatge.
- F La notícia dóna la informació més important al final per mantenir l'atenció del lector.
- V Els textos periodístics contenen mots nous i estrangerismes.
- V El llibre d'estil és un manual que recull normes i consells per a la redacció dels textos d'un diari determinat.
- F El vocabulari del text periodístic és molt ric i ple de recursos expressius per donar bellesa a l'escrit.
- F Tots el diaris tenen el mateix llibre d'estil.
- V Els titulars són breus i atractius per captar l'atenció del lector.
- V El llenguatge periodístic no és ni massa culte ni massa col·loquial perquè tothom el pugui entendre.

Activitat 2

2.1. Comprensió lectora.

- a) El moviment okupa
- b) Els okupes són joves que estan en contra del sistema en què s'organitza la societat actual. El moviment okupa agrupa joves que no poden afrontar els alts lloguers o preus de venda d'un habitatge, per tant ocupen cases abandonades per recuperar-les i convertir-les en espais socials.
- c) La manca d'equipaments culturals que responguin a la demanda dels joves. Els alts preus de l'habitatge que provoquen que els joves hagin de marxar de la ciutat.
El seu gust per una vida en comunitat, sense el materialisme i la competitivitat que imposa l'actual sistema econòmic.
- d) L'autor pensa que malgrat que els okupes tenen raó en les seves reivindicacions, hauran de legitimar-les passant per la via política, ja que tothom té dret a tenir les seves propietats.

2.2.

- a) Casa
Propietat privada
Apartament
- b) Okupació - okupes - okupar
També apareix un mot inventat per l'autor: *neotot* per referir-se al pensament anti-sistema del moviment okupa.
- c) Resposta oberta.

Activitat 13

Resposta oberta. Recorda que s'ha d'escriure la informació per ordre d'importància i que les oracions han de ser breus i clares.

A continuació tens un exemple de redacció de la notícia.

VICTÒRIA DELS JOVES A CAN MASDÉU

Sis okupes van abandonar ahir la seva protesta, després de passar 60 hores penjats a la façana de Can Masdéu (Barcelona). El jutge va suspendre l'ordre de desallotjament per evitar riscos per a la integritat física dels joves, ja que la pluja, la falta d'aliments i d'aigua estaven deteriorant la seva salut. En baixar, els okupes varen declarar que es trobaven bé, però que necessitaven menjar i descansar després de tantes hores a la intempèrie. L'Ajuntament de Barcelona i els joves de Can Masdéu han arribat a un principi d'acord que permetrà el desallotjament pacífic de l'edifici. Can Masdéu és propietat de l'Hospital de Sant Pau que estudiarà, després d'aquesta protesta, la possibilitat de convertir aquest espai en un centre d'equipaments socials.

Activitat 4

Mira l'esquema de les funcions del llenguatge a *Llengua i societat* (pàg. 5)

Activitat 5

No em va agradar gens l'obra de teatre. — conativa
 Em sents? — referencial
El Quijote és una obra de Miguel de Cervantes. — fàtica
 Pots anar a comprar alguna cosa per sopar? — expressiva

Activitat 6

a) V, b) F, c) V, d) V, e) F, f) F, g) V, h) F, i) F, j) V.

Activitat 7

Envermellir: vermell, llaçet: llaç, encantador: encant, fredor: fred, ferrer: ferro, barberia: barba, llargada: llarg, teulada: teula, blancor: blanc.

Activitat 8

Pobresa: pobre, fullejar: full, sabonera: sabó, fornera: forn, dotzena: dotze, foguera: foc, sopera: sopa, forçut: força, florir: flor.

Activitat 9

a) En castellà:

«Por dificultades en el último momento para adquirir billetes, llegué a Barcelona a medianoche, en un tren distinto del que había anunciado, y no me esperaba nadie.

Era la primera noche que viajaba sola, pero no estaba asustada; por el contrario, me parecía una aventura agradable y excitante aquella profunda libertad en la noche. La sangre, después del viaje largo y cansado, me empezaba a

circular en las piernas entumecidas y con una sonrisa de asombro miraba la gran estación de Francia y los grupos que estaban aguardando el expreso y los que llegábamos con tres horas de retraso.

El olor especial, el gran rumor de la gente, las luces siempre tristes tenían para mí un gran encanto, ya que envolvía todas mis impresiones en la maravilla de haber llegado por fin a una ciudad grande, adorada en mis ensueños por desconocida.»

Carmen Laforet. *Nada*. Editorial Destino

b) En català:

La notícia va arribar a última hora, L'agència era buida, allà només hi havia la Sílvia i el Lluís. Els telèfons sonaven amb insistència. Havien de redactar aquella informació d'una manera ràpida, així sortiria publicada en els diaris del l'endemà al matí. Tenien els nervis a l'estómac: havien de córrer, si no tot aquell esforç seria inútil.

Activitat 10

Respondre, mancat, reivindicació, poder, equiparar.

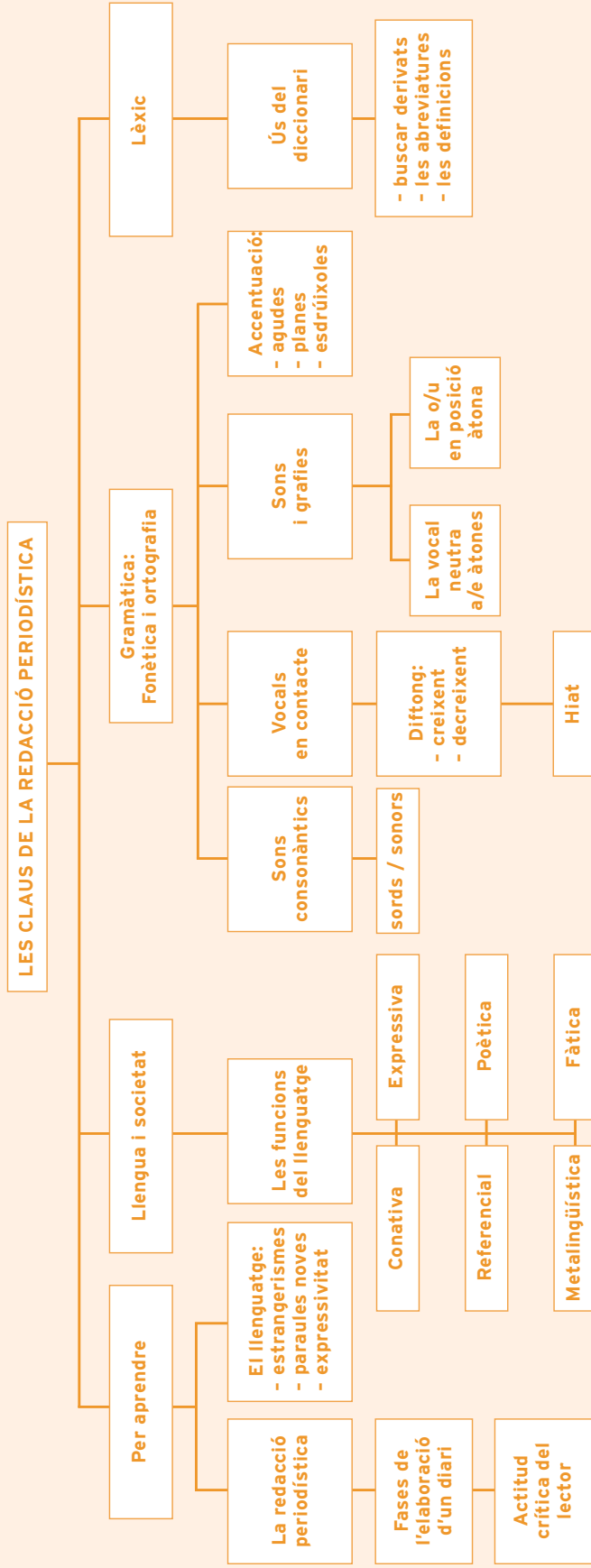
Activitat 11

Sistema: 1. Conjunt d'elements materials, relacionats entre ells, o interdependents, que constitueixen un tot orgànic, amb una funció, unes lleis comunes. 2. Conjunt de regles, principis, etc. sobre una matèria, enllaçats racionalment segons un mètode. 3. Mètode, procediment. 4. Norma de conducta. La més adient és la número 2.

Penjar-se: 1. Fer aguantar una cosa per la part superior. 2. Col·locar o fer aguantar una cosa en un lloc alt. 3. Fer morir algú penjant-lo amb una corda al voltant del coll. 4. Imputar. La més adient és la número 2.

Misèria: 1. Extrema pobresa. 2. Circumstància adversa que fa digne de compassió. 3. Cosa de poc valor, quantitat molt petita i insuficient. La més adient és la número 1.

Via: 1. Espai apte per transitar-hi, camí. 2. Doble línia de carrils per on circulen els trens. 3. Conducte. La més adient és la número 3.

Què he après i què em falta?

Ara que ja has arribat al final de la unitat només et queda comprovar què has après i adonar-te, si és el cas, d'allò que et queda per aprendre.

Omple la graella següent amb Sí / No / A mitges:

He après a...	Activitats d'aprenentatge	Activitats d'avaluació	Sí / No / A mitges
Mostrar una actitud crítica davant els missatges de la premsa.	6	2.1	
Saber com es redacta un text periodístic i quin llenguatge s'hi s'utilitza.	1, 2, 3	1,2.2.,3,	
Comprendre i elaborar textos periodístics senzills.	1, 2, 3, 5, 7	2, 3	
Reconèixer les funcions del llenguatge en textos breus i senzills.	8, 9	4, 5	
Conèixer els sons consonàntics sords i sonors.	10, 11	6	
Detectar diftongs i hiats per separar síl·labes correctament.	12, 13	9	
Escriure correctament la a/e i la o/u en posició àtona.	14, 15, 16	7, 8	
Conèixer les regles d'accentuació i aplicar-les correctament.	17, 18	9	
Manejar diferents diccionaris per buscar i aprofitar la informació que s'hi recull.	19, 20	10, 11	

Mòdul comú

1

La premsa

Àmbit de la Comunicació

ISBN 84-393-5902-0

9 788439 359029